

Globální hrozby a jejich vliv na společnost a její obyvatele

Bc. Michaela Filipská

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Michaela Filipská
Osobní číslo:	L22660
Studijní program:	N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace:	Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Globální hrozby a jejich vliv na společnost a její obyvatele

Zásady pro vypracování

- Zpracujte literární rešerši k problematice hrozeb v kontextu globální společnosti.
- Proveďte analýzu vybraných globálních hrozeb s důrazem na společnost a její obyvatele.
- Identifikujte potenciální dopady vybraných globálních hrozeb.
- Zpracujte predikci vývoje globálních hrozeb s ohledem na možný budoucí vývoj.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. MAREK, Michal V.. *Klimatická změna – příčiny, dopady a adaptace*. Praha: Academia, 2022. ISBN 978-80-200-3362-8.
2. NONNEMANN, František, Vlastimil ČERVENÝ a Dominik VÍTEK. *Kybernetický bezpečnostní incident 3D: IT, právo a compliance*. Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-516-0.
3. PEROIS, Jean. *Threats in Context: Identify, Analyze, Anticipate*. CRC Press, 2022. ISBN 9781032420271.
4. SMIL, Václav. *Globální katastrofy a trendy: příštích padesát let*. Praha: Kniha Zlin. Tema, 2017. ISBN 978-80-7473-528-8.
5. VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Terorismus a radikalizace v České republice: možnosti detekce rizikových osob*. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3126-6.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **2. prosince 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2025**

L.S.

prof. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne 25.04.2025

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je zmapování a analýza problematiky globálních hrozeb a jejich vliv na obyvatele. Práce se zabývá především vybranými globálními hrozbami jako jsou globální oteplování, extrémní klimatické jevy, terorismus, kybernetické útoky či chudoba a migrace. Praktická část diplomové práce využívá kvantitativní i kvalitativní metody, jako je dotazníkové šetření, metoda What-if či metoda predikce. Po zhodnocení zjištěných poznatků souvisejících s globálními hrozbami jsou navržena vhodná doporučení vedoucí k udržení či zlepšení současné situace vybraných hrozeb.

Klíčová slova: bezpečnost, riziko, globální hrozba, generace

ABSTRACT

The aim of this thesis is to map and analyse the issue of global threats and their impact on the population. The thesis mainly deals with selected global threats such as global warming, extreme weather events, terrorism, cyber attacks, poverty and migration. The practical part of the thesis uses quantitative and qualitative methods such as questionnaire survey, What if method or prediction method. After evaluating the findings related to global threats, appropriate recommendations are proposed to maintain or improve the current situation of the selected threats.

Keywords: Security, Risk, Global Threat, Generation

Tímto bych ráda poděkovala mému vedoucímu diplomové práce panu profesorovi Ing. Dušanu Vičarovi, CSc., za jeho odborné vedení, cenné rady, a především za jeho čas, který mi při zpracování diplomové práce věnoval. Dále bych ráda poděkovala i mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.

OBSAH

ÚVOD.....	11
CÍLE A METODY DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	12
I TEORETICKÁ ČÁST.....	14
1 ZÁKLADNÍ POJMY	15
1.1 BEZPEČNOST	15
1.1.1 Vnitřní bezpečnost	16
1.1.2 Vnější bezpečnost.....	16
1.2 HROZBA	17
1.3 RIZIKO.....	18
2 VYBRANÉ GLOBÁLNÍ HROZBY	19
2.1 ENVIROMENTÁLNÍ GLOBÁLNÍ HROZBY	19
2.1.1 Extrémní klimatické jevy	19
2.1.2 Globální oteplování.....	22
2.1.3 Ztráta biodiverzity	23
2.2 EKONOMICKÉ GLOBÁLNÍ HROZBY	25
2.2.1 Mezinárodní zadlužení	25
2.2.2 Chudoba	27
2.3 POLITICKÉ A SOCIÁLNÍ GLOBÁLNÍ HROZBY	29
2.3.1 Terorismus.....	30
2.3.2 Zbraně hromadného ničení.....	32
2.3.3 Migrace	34
2.3.4 Organizovaný zločin	37
2.4 TECHNOLOGICKÉ GLOBÁLNÍ HROZBY	39
2.4.1 Kybernetické útoky	39
2.4.2 Umělá inteligence.....	42
3 DÍLČÍ ZÁVĚR	44
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
4 GENERACE	46
4.1 DEFINICE GENERACE	46
4.2 VÁLEČNÁ GENERACE	46
4.3 BABY BOOMERS	47
4.4 GENERACE X.....	47
4.5 GENERACE Y.....	48
4.6 GENERACE Z	49
4.7 GENERACE ALFA.....	49
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	50

5.1	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	63
6	PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE GLOBÁLNÍCH HROZEB.....	67
6.1	PREDIKCE VÝVOJE GLOBÁLNÍHO OTEPLOVÁNÍ.....	67
6.2	PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE TERORISMU	69
6.3	PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ	70
6.4	PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE KYBERNETICKÝCH ÚTOKŮ.....	71
6.5	PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE EXTRÉMNÍCH KLIMATICKÝCH JEVŮ	72
7	METODA WHAT-IF	73
8	DOPORUČENÍ PRO UDRŽENÍ ČI ZLEPŠENÍ SOUČASNÉ PROBLEMATIKY GLOBÁLNÍCH HROZEB	77
	ZÁVĚR.....	82
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	83
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	89
	SEZNAM PŘÍLOH.....	90

ÚVOD

V současném globalizovaném světě se čím dál častěji setkáváme s řadou výzev, které ohrožují a zasahují do běžného života všech lidí napříč celým světem. Tzv. globální hrozby, mezi které patří klimatická krize, ozbrojené konflikty, migrační vlny či kybernetická kriminalita představují komplexní výzvy, které jsou často vzájemně propojeny a jejich důsledky mohou výrazně ovlivnit bezpečnost a stabilitu celé společnosti.

Jedním z hlavních problémů spojených s globálními hrozbami je skutečnost, že jejich dopady se neřídí státními hranicemi, ale mají nadnárodní charakter. To poukazuje na to, že jednotlivé státy nejsou schopny těmto výzvám čelit samostatně. Z tohoto důvodu je klíčová spolupráce mezi jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi, s cílem společného hledání řešení těchto hrozeb. Globální problémy vyžadují globální přístup a jejich zvládnutí závisí především na tom, v jaké míře bude svět schopen spojit síly.

Cílem této diplomové práce je komplexně zmapovat aktuální situaci v oblasti vybraných globálních hrozeb a analyzovat konkrétní dopady na společnost a každodenní život obyvatel. V praktické části je práce zaměřena na pět vybraných hrozeb, které byly identifikovány prostřednictvím dotazníkového šetření jako nejzávažnější z pohledu veřejnosti. Na základě těchto výsledků se práce dále věnuje hlubší analýze jednotlivých hrozeb, a to jak z hlediska současného stavu, tak z hlediska možných scénářů jejich dalšího vývoje.

Závěrečná část diplomové práce se zaměřuje na zhodnocení zjištěných poznatků, který byly získány v průběhu analýzy vybraných globálních hrozeb. Na základě provedeného výzkumu a metod jsou formulována konkrétní doporučení a návrhy opatření, která mohou přispět ke zmírnění dopadů hrozeb a posílení celé společnosti. Důraz je kladen především na preventivní přístup, včasné rozpoznání rizik a efektivního krizového řízení.

Význam diplomové práce spočívá v tom, že poukazuje na důležitost zvyšování informovanosti obyvatel, schopnost adaptace a mezinárodní spolupráci, které patří mezi zásadní pilíře, na kterých může být budována dlouhodobá stabilita a bezpečnost společnosti. Doporučení vyplývající z této práce mohou sloužit jako podklad pro další odbornou diskusi.

Vzhledem ke globálnímu charakteru analyzovaných hrozeb nabývají tato doporučení na důležitosti nejen v národním, ale i v mezinárodním měřítku. Schopnost čelit globálním hrozbám se stává jedním z klíčových předpokladů pro udržitelný a bezpečný rozvoj lidstva v následujících desetiletích.

CÍLE A METODY DIPLOMOVÉ PRÁCE

Hlavní cíl diplomové práce

Hlavním cílem diplomové práce je seznámení se s problematikou globálních hrozeb, které jsou v současné době na vzestupu a ohrožují celosvětovou populaci. V souvislosti s globálními hrozbami je zde kladen důraz i na zmapování současného stavu, co se týče vlivu globálních hrozeb na společnost, a především její obyvatelé, s cílem zjistit, jak obyvatelstvo tyto hrozby vnímá.

Dále je hlavním cílem, za pomoci vhodných metod, zjistit možné dopady globálních hrozeb a jejich další budoucí vývoj.

Dílčí cíle diplomové práce

První dílčím cílem diplomové práce je identifikace a klasifikace vybraných globálních hrozeb.

Druhým dílčím cílem je na základě dotazníkového šetření zmapování povědomí a postojů obyvatel ke globálním hrozbám.

Třetím dílčím cílem je zpracování predikce možného budoucího vývoje vybraných globálních hrozeb.

Čtvrtým dílčím cílem je za pomoci metody What-if zpracovat možné negativní scénáře a k nim navrhnout vhodná opatření.

Pátým a zároveň posledním dílčím cílem diplomové práce je celkové zhodnocení problematiky globálních hrozeb a jejich vlivu na obyvatele a na základě zjištěných skutečností navrhnout možná opatření či doporučení pro zlepšení či udržení současného stavu.

Použité metody

V diplomové práci byly použity následující metody:

Literární rešerše

Literární rešerše je metoda, která představuje vyhledávání, sběr a analýzu dostupných odborných zdrojů, které se vztahují k vybranému tématu diplomové práce. Cílem této metody je zmapovat potřebné informace a poznatky k dané problematice.

Literární rešerše byla použita především v teoretické části, kde na základě vhodných zdrojů byly zpracovány jednotlivé kapitoly, kde byla definována a charakterizována problematika globálních hrozeb, pro lepší pochopení praktické části diplomové práce.

Metoda dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření je kvantitativní výzkumná metoda, která slouží ke sběru dat od většího počtu respondentů. Je založena na strukturovaném souboru otázek, které jsou pokládány respondentům za účelem získání jejich názorů, postojů či zkušeností.

Metoda dotazníkové šetření byla využita v praktické části, s cílem zjistit vnímání, postoje a názory obyvatel v souvislosti s problematikou globálních hrozeb.

Metoda predikce

Predikce je metoda, která slouží k odhadu budoucího vývoje na základě analýzy současných a minulých dat. V rámci této metody jsou vytvořeny scénáře či modely, které umožňují lépe pochopit možné důsledky určitého vývoje nebo události.

Metoda predikce byla zpracována v praktické části, s cílem zaznamenat možný budoucí vývoj vybraných globálních hrozeb v dalších letech.

Metoda What-if

Metoda What-if neboli „Co se stane, když?“ je kvalitativní metoda používána za účelem zkoumání hypotetických situací a jejich možných důsledků. Tato metoda umožňuje lépe porozumět potencionálním rizikům, připravit se na nejisté situace a zvažovat různé dopady.

Metoda What-if byla použita v praktické části za účelem analyzování potencionálních rizik plynoucích z vybraných globálních hrozeb a dále k identifikaci jejich dopadů a možných opatření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Tato kapitola je věnována vymezení klíčových pojmů, které jsou důležité pro pochopení tématu této práce. V odborných zdrojích lze nalézt různé definice termínů jako bezpečnost, hrozby či riziko, přičemž se jejich významy mohou lišit v závislosti na kontextu.

1.1 Bezpečnost

Pojem bezpečnost je dle terminologického slovníku, který byl zpracován v roce 2004 ústředními správní úřady a vydán Ministerstvem vnitra, definován jako: „*stav, kdy jsou na efektivní míru omezeny hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k omezení stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při něm spolupracovat*“ (Souček, 2005).

Bezpečnost lze také definovat jako schopnost společnosti či státu zabránit tomu, aby konkrétní riziko překročilo přijatelnou úroveň. Zajištění bezpečnosti zahrnuje soubor opatření směřujících k minimalizaci stávajících i potenciálních hrozeb, přičemž odpovědnost za jejich realizaci nesou státní instituce nebo mezinárodní organizace. Tyto subjekty se soustavně připravují na zvládání možných bezpečnostních výzev, které mohou ohrožovat obyvatelstvo, suverenitu státu, veřejný pořádek, životní prostředí či plnění mezinárodních bezpečnostních závazků. Bezpečnost také představuje složitý koncept, který zasahuje do mnoha oblastí společenského života.

Zajištění bezpečnosti představuje souhrn opatření, strategií a postupů, zaměřených na ochranu vnitřní a vnější bezpečnosti na úrovni jednotlivce, státu i mezinárodního společenství, a to v běžných podmínkách, tak i v krizových situacích (Souček, 2005).

V souvislosti s pojmem bezpečnosti je nutné zmínit dva základní bezpečnostní dokumenty – Audit národní bezpečnosti a Analýzu hrozeb pro Českou republiku.

Audit národní bezpečnosti je dokument schválený vládou České republiky (dále jen „ČR“) v roce 2016, který hodnotí hlavní hrozby pro vnitřní bezpečnost státu. Je zaměřen na deset klíčových oblastí, jako jsou hybridní hrozby, působení cizí moci nebo dezinformace. Ukazuje, že ČR je dobře připravena na tradiční hrozby, ale moderní hrozby vyžadují lepší koordinaci, spolupráci a prevenci (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

Analýza hrozeb pro ČR je dokument, který slouží k vyhodnocení aktuálních a potenciálních bezpečnostních rizik, která by mohla ohrozit stabilitu a zájmy státu. Tento dokument je určen především pro vládu a bezpečnostní složky státu, za účelem zvyšování připravenosti státu na možné krizové situace (Paulus et al., 2015).

1.1.1 Vnitřní bezpečnost

Vnitřní bezpečnost je charakterizována jako stav, kdy jsou na nejnížší možnou úroveň sníženy hrozby, které ohrožují chráněný objekt zevnitř. Aby došlo k efektivní eliminaci hrozeb, je nutné, aby byl daný objekt či zájem k potencionálním či stávajícím hrozbám efektivně vybaven a připraven (Ministerstvo vnitra, 2019).

V rámci České republiky je základním dokumentem zabývající se vnitřní bezpečností Strategie České republiky, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 79 ze dne 4. února 2015. Strategie ve svém obsahu definuje hrozby pro Českou republiku, mezi které patří:

- boj s korupcí,
- organizovaný zločin,
- kybernetické hrozby,
- terorismus,
- obchodování s lidmi,
- extremismus,
- drogová kriminalita,
- kriminalita páchaná na dětech, ženách a seniorech (Ministerstvo vnitra, 2019).

Za účelem snahy o snižování vzniku, popřípadě následků mimořádných událostí a krizových situací uvnitř státu, jsou vytvořeny bezpečnostní systémy, které jsou vybaveny řídicími, výkonnými a zabezpečovacími prvky. Mezi prvky bezpečnostních systémů řadíme orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní. Dále sem patří ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné, havarijní a jiné sbory a právnické a fyzické osoby (Ministerstvo vnitra, 2019).

1.1.2 Vnější bezpečnost

Vnější bezpečnost je běžně využívaným pojmem nejen v českém jazyce, ale i v mezinárodním kontextu. Vnější je dle spisovné češtiny definováno jako něco přicházející zvenčí, proto lze vnější bezpečnost chápat jako ochranu před vnějšími hrozbami (Kolektiv autorů, 2002).

Buchenbender, Bühl a Kujat definují vnější bezpečnost jako politický stav, v němž je stát, skupina států či aliance států do určité míry chráněna před bezprostředními hrozbami vůči svému území, obyvatelstvu a suverenitě. Až do konce studené války byla vnější bezpečnost vnímána především z hlediska vojenské bezpečnosti, protože nejvýznamnější hrozbou v té době byl vojenský útok ze strany jiného státu. Pro zajištění dostatečné bezpečnosti budovali státy vlastní armády, uzavíraly vojenská spojení a vedly další kroky ke zmírnění mezinárodního napětí (Kolektiv autorů, 2002).

V současné době vojenské ohrožení není jediný faktor, který ovlivňuje vnější bezpečnost státu. S rozvojem globalizace a technologického pokroku vzrůstá význam i dalších aspektů bezpečnosti, mezi které patří bezpečnost ekonomická, environmentální nebo energetická. Vnější bezpečnost států je dále ovlivňována vzdálenými ozbrojenými konflikty, humanitárními krizemi a s tím související migrací obyvatel.

Zároveň dochází i k prolínání vnější a vnitřní bezpečnosti, především v případech organizovaného zločinu, kybernetických hrozeb či terorismu, kdy tyto hrozby překračují hranice jednotlivých států.

Doporučená definice dle Mareše a jeho České bezpečnostní terminologie je: „*vnější bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby zevnějšku pro objekt (zpravidla národní stát, popř. mezinárodní organizaci) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních vnějších hrozeb efektivně vybaven a ochoten*“ (Kolektiv autorů, 2002).

1.2 Hrozba

V souvislosti s pojmem bezpečnosti je nutné definovat i pojmy jako hrozba a riziko.

Hrozba představuje objektivní skutečnost, která může negativně ovlivnit chráněný zájem v určitém prostředí, například na specifickém území a v konkrétním časovém období. K eliminaci či zmírnění hrozeb slouží protiopatření, která však mohou být finančně i logisticky náročná a zpravidla nezaručují stoprocentní účinnost. Intenzita těchto opatření se často odvíjí od významu a charakteru chráněného zájmu, jeho geografické polohy či strategické důležitosti (Souček, 2005).

1.3 Riziko

Riziko lze chápat jako únosnou míru nejistoty, kterou stát podstupuje při snaze minimalizovat hrozby, aniž by přijatá opatření překročila přijatelnou mez. Pro jeho určení je nezbytné provést důkladnou analýzu hrozeb s ohledem na jejich potenciální dopady na chráněné zájmy. Zohledňují se především pravděpodobnost a rozsah ohrožení, ať už jde o bezpečnost obyvatelstva, ochranu majetku, životního prostředí, společenských vazeb či suverenity státu (Souček, 2005).

2 VYBRANÉ GLOBÁLNÍ HROZBY

Druhá kapitola je zaměřena již na vybrané globální hrozby, které jsou rozděleny do podkapitol dle oblastí, kterých se týkají.

Jako první jsou popsány enviromentální globální hrozby, které popisují hlavní problémy spjaté s klimatickými změnami, které jsou v současné době velmi řešeným tématem.

Následně jsou popsány ekonomické globální hrozby. Zde jsou rozebrány problémy světového zadlužení a s ním spjaté téma globální chudoby.

Dalším důležitým tématem jsou politické a sociální globální hrozby, ve kterých je kladen důraz na problematiku terorismu, zbraní hromadného ničení, migrace a organizovaného zločinu.

Poslední důležitou oblastí jsou technologické globální hrozby. Moderní technologie se staly součástí běžného života, a proto se obyvatelé mohou setkávat s problematikou kybernetických útoků. Zároveň je část věnována umělé inteligenci, která je v poslední době velmi diskutovaným tématem.

2.1 Enviromentální globální hrozby

Enviromentální globální hrozby představují jednu z nejvýznamnějších výzev současné doby, přičemž jejich dopady zasahují nejen ekosystémy a životní prostředí, ale i socioekonomické aspekty lidské společnosti. V současné době je tomuto tématu věnována velká pozornost, především na identifikaci hlavních enviromentálních hrozeb, tak na jejich příčiny a možná řešení.

V následujících kapitolách jsou rozebrány nejvýznamnější enviromentální globální hrozby, které vyžadují aktivní přístup k jejich řešení. Pokud nebude současný stav změněn, mohou mít enviromentální změny zásadní dopady nejen na přírodní systémy, ale i na hospodářskou a sociální stabilitu na globální úrovni.

2.1.1 Extrémní klimatické jevy

Extrémní klimatické jevy jsou označovány také jako extrémní počasí, které představuje výrazně se odchylojící situace od běžných klimatických podmínek. Mezi tyto jevy řadíme silné bouřky, vichřice, krupobití, sněhové bouře, extrémní teploty a sucho. Tyto události jsou

často velmi nebezpečné a mohou mít za následek další dramatické dopady (Bezpečnost. Praha. eu, © 2025).

Změny klimatu postihuje všechny části světa. V některých oblastech dochází ke stále častějším extrémním povětrnostním jevům a srážkám, naopak v jiných oblastech se obyvatelstvo potýká s extrémními teplotními jevy, se kterými je spjaté období extrémního sucha.

Jedním z extrémních klimatických jevů je změna teploty, kdy následkem klimatické krize došlo ke zvýšení průměrné světové teploty, způsobující vlny veder. Vyšší teploty vedou ke zvýšené úmrtnosti, nižší produktivitě a škodám na infrastruktuře. Očekává se také, že následkem vyšších teplot dojde ke změně v zeměpisném rozložení podnebných pásů, kdy mnoho rostlinných a živočišných druhů změní svojí polohu přirozeného výskytu z důvodu ztráty přírodního území. Vlny veder dále zvyšují riziko silného sucha, následkem odpařování vody a nedostatkem srážek (Evropská komise, © 1995–2025).

Jak již bylo zmíněno, dalším extrémním klimatickým jevem je sucho a s tím spojené i možné přírodní požáry. Mnoho regionů se již nyní potýká s dlouhodobými obdobími sucha, způsobenými nedostatkem srážek a vysokými teplotami.

Sucha jsou často spjata s dalšími problémy a jejich dopady se projevují v různých odvětvích jako je dopravní infrastruktura, zemědělství, lesnictví či vodohospodářství. Nedostatek srážek vede ke snížení hladiny vody v řekách, podzemních zásobách, zpomaluje růst rostlin a přispívá i k šíření škůdců. Velkým rizikem jsou především přírodní požáry, které mohou mít rozsáhlé ekologické i ekonomické následky.

Mezi extrémní klimatické jevy se zároveň řadí i silné přivalové srážky, které jsou charakterizovány intenzivním úhrnem srážek v krátkém časovém období. Tyto srážky se obvykle objevují na omezeném území a vznikají v důsledku bouřkových procesů. Jejich předpověď je velmi obtížná a lze na ně upozornit v krátkém časovém předstihu. S rostoucí teplotou vzduchu se zvyšuje jeho schopnost pojmout vodní páru. Teplý a vlhký vzduch stoupá vzhůru, kde dochází k jeho ochlazení a kondenzaci a dochází ke vzniku přivalových srážek (Evropská komise, © 1995–2025).

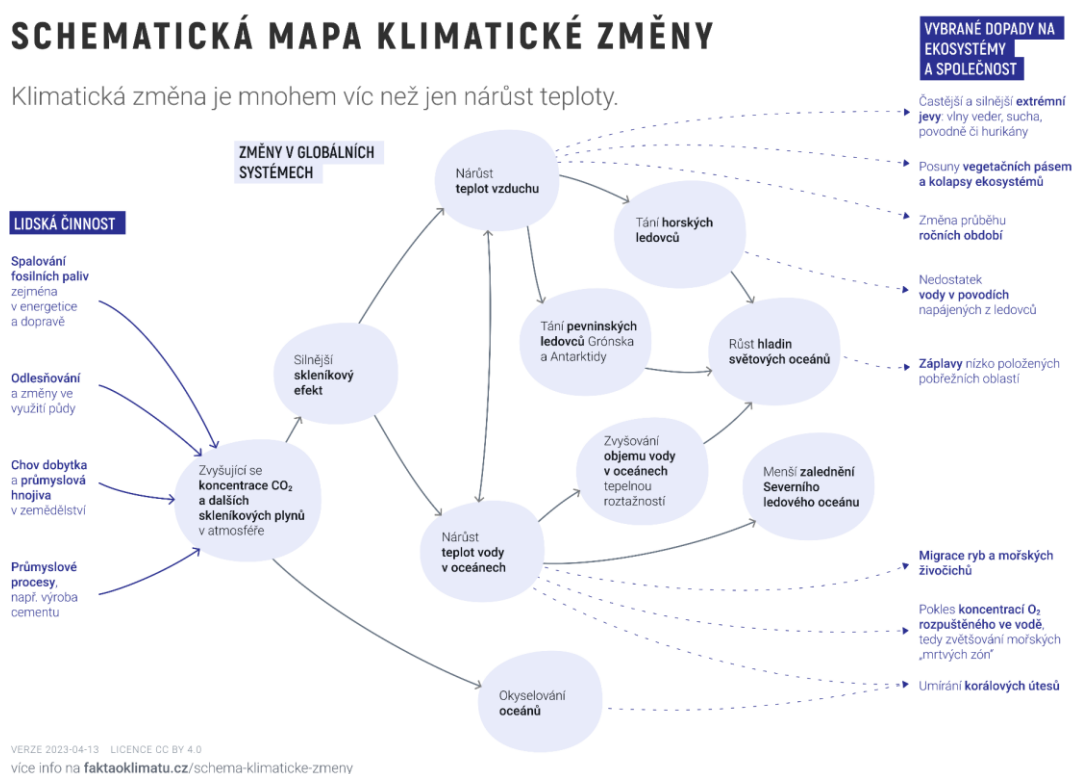
Důsledkem přivalových srážek může dojít k rychlému zvýšení vodních toků a následnému vzniku povodní. Povodně mohou být způsobeny i stékáním velkého objemu srážek ve svažitých terénech, kdy se dešťová voda kumuluje v nižších oblastech, kde může způsobit rozsáhlé záplavy a s tím spjaté vysoké škody na majetku a infrastruktuře. Dopady

přívalem srážek jsou ovlivněny mnoha faktory, mezi které patří nasycení půdy vodou, nedostatkem retenčních ploch, nepropustné povrchy a omezená kapacita kanalizačních systémů (Evropská komise, © 1995–2025).

Pro lepší porozumění propojenosti klimatických změn a jevů, lze nahlédnout do obrázku číslo 1, který znázorňuje schématickou mapu klimatických změn. Z obrázku je zřejmá vzájemná propojenost a provázanost všech jednotlivých klimatických jevů. Na mapě je dále možné vidět i výčet činností člověka, které mají vliv na klimatické změny a zároveň jsou zde vyjmenované i vybrané dopady na ekosystémy a společnost.

SCHEMATICKÁ MAPA KLIMATICKÉ ZMĚNY

Klimatická změna je mnohem víc než jen nárůst teploty.

Obrázek 1 Schématická mapa klimatické změny

(Fakta o klimatu, © 2025)

Extrémní klimatické jevy představují významnou hrozbu pro lidskou společnost a přírodní ekosystémy. Následkem změn klimatu se bude zvyšovat jejich četnost a intenzita, což může mít negativní vliv na kvalitu života obyvatel, zemědělství či infrastrukturu. Je proto nezbytné se těmto problémům aktivně věnovat.

2.1.2 Globální oteplování

Globální oteplování lze definovat jako dlouhodobý nárůst průměrné teploty na Zemi, který je zapříčiněn primárně lidskou činností. Tento jev se výrazně liší od přirozených klimatických změn, ke kterým v minulosti docházelo vlivem přírodních procesů. Hlavní příčinou současného globálního oteplování je především spalování fosilních paliv, jako jsou uhlí, ropa a zemní plyn. Dále sem lze zařadit průmyslové zemědělství, odlesňování a další lidské činnosti, které vedou k výraznému nárůstu emisí skleníkových plynů, které v atmosféře zadržují teplo a přispívají k postupnému oteplování planety (World bank group, © 2021).

Nárůst průměrné globální teploty postupuje rychleji než kdy dříve a výrazně ovlivňuje naši planetu a životy lidí. Změny klimatu způsobují extrémní výkyvy počasí, ohrožují ekosystémy, snižují dostupnost vody a potravin a mohou mít dopad i na lidské životy a zdraví (Smil, 2017).

Globální oteplování má širokou škálu dalších negativních dopadů, mezi které patří například tání ledovců, což způsobuje stoupání hladin moří a představuje nebezpečí pro pobřežní oblasti. V případě, že by došlo k roztátí všech ledovců, dle odhadů by se hladina moří zvedla o 6,5 metru, což by způsobilo zaplavení mnoho současných měst, která by tímto následkem zanikla. Dle dalších vědeckých studií bylo zjištěno, že tání ledovců má vliv i na změnu zemské osy.

Dalším následkem globálního oteplování je narušení biodiverzity, kdy dochází k narušení ekosystémů a k vyhynutí mnoha vzácných živočichů a rostlin. S tím souvisí i ohrožení korálových útesů kdy vlivem vysokých teplot dochází k bělení korálů. To znamená, že korály postupně umírají úbytkem potravy (Tuček, 2023).

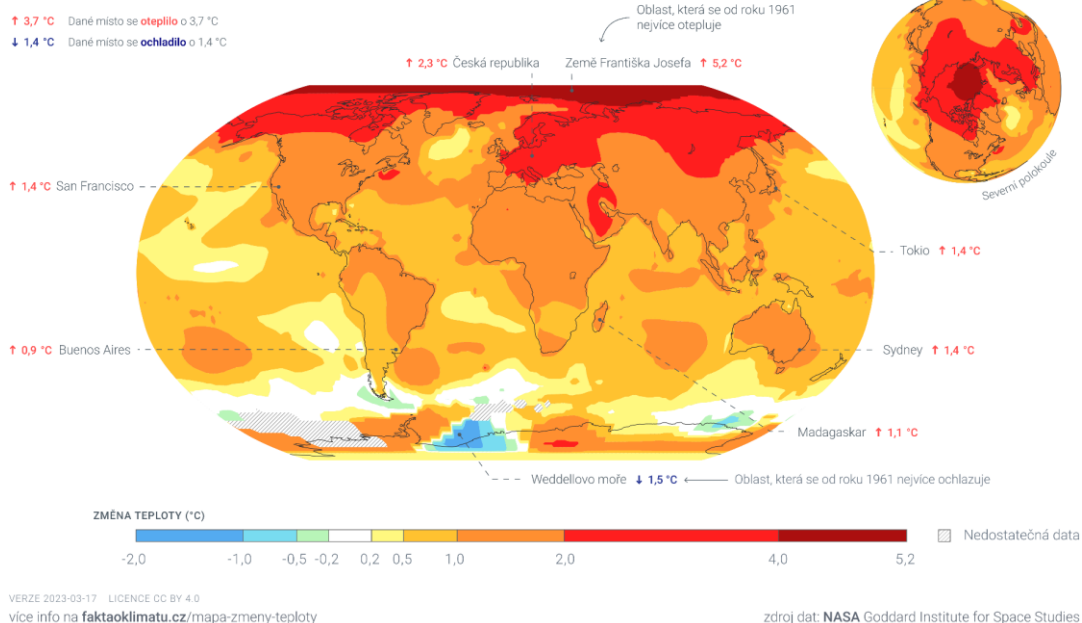
Zvyšování průměrné teploty na planetě vede i k migraci, kdy se obyvatelé snaží přesunout do oblastí, které není sužováno vysokými teplotami a suchem.

Řešení problematiky globálního oteplování vyžaduje komplexní spolupráci napříč celou společností, od jednotlivců, komunit, podniků, a především vládních institucí. Mezi nejdůležitější kroky, které mohou vést ke zlepšení patří snížení emisí CO², obnova lesů a celkové biodiverzity a recyklace. Důležitým krokem je také politická angažovanost, kdy je nutné stanovení vhodných zákonů a opatření, které by výše zmíněné body podporovaly a dbaly na jejich dodržování (Tuček, 2023).

MAPA ZMĚNY TEPLOTY MEZI LETY 1961–2021

Změna klimatu probíhá různě na různých místech planety. Například kontinenty se oteplují přibližně dvakrát rychleji než oceány.

Obrázek 2 Mapa změny teploty mezi lety 1961–2021

(Fakta o klimatu, 2023)

Na obrázku číslo 2 je znázorněno globální oteplování mezi lety 1961-2021. Z obrázku je zřejmé, ve kterých částech světa dochází k největším změnám teploty.

2.1.3 Ztráta biodiverzity

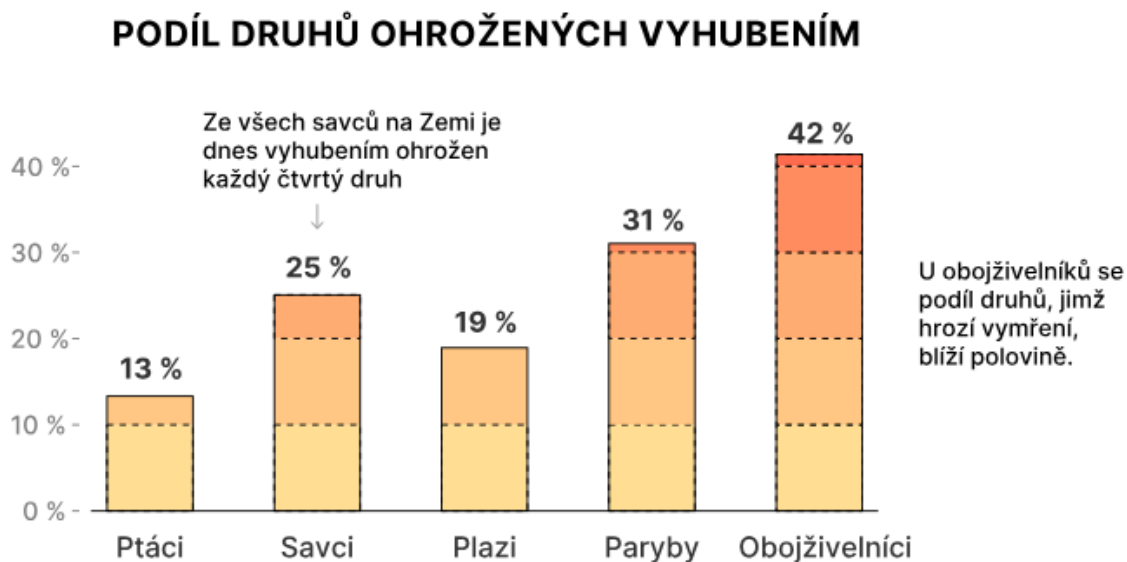
Biodiverzita neboli druhová rozmanitost života na Zemi, která zahrnuje nespočet živých organismů a představuje hlavní indikátor stavu ekosystémů a kvalitu životního prostředí. Lze ji zkoumat na různých úrovních – od globální biodiverzity až po regionální a lokální úroveň (Marek, 2022).

Ztráta biodiverzity je zapříčiněna především vlivem lidské činnosti, jako je intenzivní zemědělství, urbanizace nebo průmyslová výroba, kdy všechny činnosti spjaté s těmito odvětvími vedou ke snižování druhové rozmanitosti a poškození ekosystémů, což představuje vážnou hrozbu pro ekologickou stabilitu a kvalitu života obyvatel.

Ochrana biodiverzity nespočívá pouze v zachování určitého počtu druhů, ale také v udržení vyvážené druhové skladby v daném prostředí. Zdravé ekosystémy poskytují celou řadu ekosystémových služeb, které jsou nezbytné pro fungování přírody i lidské společnosti.

Biologická rozmanitost je nezbytná nejen pro ekologickou rovnováhu, ale také pro udržení kvalitního životního prostředí. Poskytuje nám čistý vzduch, pitnou vodu, úrodnou půdu, zajišťuje opílování plodin, což významně podporuje potravinovou bezpečnost. Dále pomáhá zmírňovat dopady změn klimatu a podporuje schopnost ekosystémů se adaptovat na nové podmínky. Vymření jednoho druhu může narušit celý potravní řetězec a vyvolat řetězovou reakci, jejíž důsledky nelze přesně předvídat (Evropský parlament, 2020).

Obrázek níže zobrazuje procentuální vyjádření podílů druhů živočichů, kteří jsou ohroženi vyhynutím. Statistika pochází z roku 2019, kdy bylo zjištěno, že největší riziko vyhynutí je u obojživelníků (Moldan, 2021).

Obrázek 3 Podíl druhů ohrožených vyhynutím

(Lněnička, 2022)

Mezi největší problémy, které způsobují úbytek biologické rozmanitosti patří především úbytek stanovišť a zhoršení jejich důležitých vlastností. Změny ve využívání krajiny a suchozemského pokryvu probíhají velmi rychlým tempem. Přírodní a přírodě blízké plochy mizí a jsou nahrazovány zemědělsky využívanou půdou, v menší míře jsou nahrazovány i různými lidskými stavbami, mezi které patří rostoucí městská zástavba, dopravní infrastruktura, těžební oblasti, sportovní a turistická zařízení.

Dalším vlivem je nadměrné využívání přírodních zdrojů, kdy dochází k bezohlednému lovení různých zvířat, především i vzácných druhů v tropických lesích, mořích či oceánech. Vliv má i nadměrný rybolov a nevhodné praktiky průmyslového rybářství (Moldan, 2021).

Stále vážnějším faktorem se stává invaze nepůvodních druhů rostlin a živočichů, které vytlačují původní druhy, k jejichž rozšiřování dochází rostoucí mobilitou obyvatel a světového obchodu. Problém spočítá i v možnosti rozšíření nebezpečných druhů onemocnění na původní druhy.

Vážným ohrožením je i celosvětové znečištění nebezpečnými látkami, které jsou uvolňovány do životního prostředí a nadměrným množstvím plastů, které ovlivňují kvalitu vody, půdy a ovzduší (Moldan, 2021).

Posledním intenzivně se projevujícím faktorem je světová změna klimatu, která má negativní vliv na rostliny a živočichy, kteří nejsou adaptováni na měnící se klimatické podmínky. Důsledkem je i změna potravinové rozmanitosti či posílení patogenů.

Ochrana biologické rozmanitosti je v současné době jedním z hlavních cílů vyspělých zemí, co se ochrany přírody týče. Na mezinárodní úrovni existuje několik významných organizací, které se zaměřují na ochranu přírody, především Mezinárodní svaz ochrany přírody (dále jen „IUCN“) či Světový fond na ochranu přírody (dále jen „WWF“) (Moldan, 2021).

2.2 Ekonomické globální hrozby

Světová ekonomika je v současné době natolik propojená, že vznik problému v jedné části světa může ovlivnit státy na opačné straně planety. I přesto, že se může zdát, že světová ekonomika je stabilní a odolná, historie ukazuje, že krize se opakují a často přicházejí nečekaně.

Tato kapitola je zaměřena na vybrané problémy, které ohrožují globální ekonomiku, důvody jejich vzniku a jejich následky. Svět se neustále mění a ekonomické hrozby jsou jeho přirozenou součástí. Důležité je tedy sledovat aktuální vývoj, ale zároveň i hledat způsoby, jak reagovat na nové výzvy a rizika.

2.2.1 Mezinárodní zadlužení

Mezinárodní zadlužení je aktuálně jedno z největších světových témat, co se týče ekonomickým globálních problémů. Rostoucí zadlužení, či jinak řečeno, globální dluh ovlivňuje téměř všechny oblasti života a má velký význam v mezinárodních vztazích. Rostoucí globální dluh má zásadní dopad na světovou ekonomiku a kvalitu života obyvatel po celém světě (Tichý, © 2024).

Globální dluh představuje celkovou výši zadlužení států, firem a domácností po celém světě. Tento ukazatel znázorňuje, jak velká je celková úroveň zadlužení na globální úrovni. Důležité je si globální dluh neplést s veřejným dluhem, který zahrnuje pouze finanční závazky jednotlivých států, vládních institucí, krajů a obcí. Veřejný dluh bývá zmiňován častěji než celkový globální dluh, který zastřešuje, jak veřejný dluh, tak již výše zmíněné dluhy firem a domácností.

Zadlužení může být z dlouhodobého hlediska velký problém pro ekonomickou stabilitu států. Velká úroveň zadlužení negativně ovlivňuje ekonomický růst. Zadlužení státu se znázorňuje jako poměr dluhu k hrubému domácímu produktu (dále jen „HDP“) daného státu, výsledné číslo udává, o kolik procent je státní dluh větší než HDP dané země (Tichý, © 2024).

Důležitým faktorem v oblasti zadlužení státu je vlastnictví dluhu a jaký podíl na celkovém dluhu věřiteli podléhá. Například Japonsko patří k nejzadluženějším zemím světa, ale polovina jejich dluhu spadá pod jejich domácí centrální banku, naopak dluhy mnoho afrických států podléhají zahraničním věřitelům, což sebou nese velké ekonomické riziko.

Z finančně-politického hlediska je vysoké zadlužování následkem neefektivního hospodaření státu, z tohoto důvodu se udržitelnost veřejných financí stává stále důležitějším tématem. Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) zahrnuje problematiku udržitelnosti financí do jednoho ze svých Cílů udržitelného rozvoje. Cílem je upozornit na vysokou míru zadluženosti rozvojových zemí a zvýšit mezinárodní spolupráci k řešení tohoto problému.

Zvyšující se zadlužení rozvojových zemí často vede k většímu riziku jejich zranitelnosti vůči zahraničním vlastníkům jejich dluhu, kteří mohou tuto situaci zneužít, například k prosazování vlastních geopolitických zájmů. V některých případech se jedná i o promyšlenou strategii, kdy věřitelský stát poskytuje půjčky jiným státům za účelem posílení svého politického a ekonomického vlivu (Tichý, © 2024).

Vysoká míra zadlužení má negativní vliv na závažné sociální dopady, mezi které patří prohlubování chudoby, omezení dostupnosti a kvality veřejných služeb či nedostatečné investice do infrastruktury. Velká část těchto problémů je spjatých s dluhem státu, avšak významnou roli hraje i zadlužení domácností a firem. Vysoké dluhy domácností mohou způsobit snížení kvality života, exekuce nebo osobní bankroty, které postupně danou domácnost vedou do dluhové pasti.

Na splácení dluhů jsou obvykle využívány finanční prostředky na úkor investic do vzdělání, zdravotnictví či sociální péče. Omezené investice například do vzdělávacího systému mohou mít v dlouhodobém období negativní vliv na vývoj pracovního trhu a prohloubit chudobu. Snížené investice v oblasti zdravotnictví vede ke zhoršení dostupnosti a kvality zdravotnické péče, což á dále za následek obtížnější zvládání epidemií či zvyšující se dětskou úmrtnost. Nedostatek financí se projevu i v oblasti boje proti klimatickým změnám, kdy rozvojové země jsou jedny z nejnáchylnějších vůči jejich dopadům (Tichý, © 2024).

Globální dluh patří mezi jeden z hlavních globálních problémů, které nelze řešit pouze krátkodobými opatřeními. Tuto situaci je nutné řešit v rámci mezinárodní spolupráce, jelikož světový trh je silně provázaný a má důležité postavení v rámci dalšího budoucího ekonomického vývoje.

2.2.2 Chudoba

Jak již bylo zmíněno v kapitole výše, mezinárodní dluh má přímý vliv na vývoj světové chudoby. Světovou chudobu lze zařadit jak do skupiny ekonomických problémů, tak zároveň i do problémů sociálních. Na její vývoj má vliv mnoho faktorů z více odlišných oblastí, které lze rozdělit následovně:

- ekonomické a sociální příčiny – kulturní a náboženské tradice, vysoká zadluženost zemí, nevzdělanost,
- politické příčiny – nestabilita vlády, ozbrojené konflikty,
- demografické příčiny – přelidnění, vysoká porodnost,
- enviromentální příčiny – přírodní katastrofy, změna klimatu, znečištění (Krebs, 2015).

Chudoba nemá svoji přesnou definice, lze ji charakterizovat jako stav, kdy jedinci či skupiny osob nemají dostatečné finanční zdroje, pro účely uspokojení základních životních potřeb jako je jídlo, bydlení či zdravotní péče.

Chudobu lze rozdělit z objektivního pohledu na absolutní a relativní.

Absolutní chudoba je dle světové banky definována jako: „*absolutní zhoršování postavení nejnižších důchodových skupin obyvatelstva, jako životní situace, která je*

charakterizována podvýživou, negramotností a nemocemi, vymykající se jakékoli definici lidských podmínek důstojného života“ (The world bank, © 2025).

Relativní chudobu lze definovat pouze ve vztahu k referenčním skupinám, lze ji charakterizovat následovně: *„jednotlivec může mít více než dostatečný důchod k zachování života, pokud však disponuje velmi nízkým důchodem ve srovnání se zbývajících částí společnosti, bude zařazen mezi chudé, jak společnost bohatne, úroveň důchodu definující chudobu se zvyšuje“ (Jeníček, 2010).*

Absolutní chudoba je charakteristická zejména pro rozvojové země, zatímco v Evropě převládá chudoba relativní. Podoba chudoby se vyvíjí v závislosti na materiálním rozvoji společnosti a neustále se mění. Lze uvést příklad, kdy z pohledu chudého Afričana může chudý Evropan působit jako bohatý člověk, což může vést k nárustu migračních vln a ekonomické emigraci.

Značná pozornost je kladena na měření míry chudoby. Usiluje se o nalezení měřítek objektivní chudoby, která je charakterizována jako stav, kdy nejsou uspokojovány základní lidské potřeby na přijatelné úrovni. Naopak subjektivní chudoba vychází z individuálního pocitu jedince, kdy se může domnívat, že je chudý, jelikož není schopen uspokojovat své potřeby v souladu se svými očekáváními. Tato očekávání jsou často ovlivněna srovnáváním se s bohatší vrstvou obyvatelstva (Tomeš, 1996).

Pro měření objektivní chudoby se využívají především dvě metody, a to normativní a relativní metoda.

Normativní metoda spočívá v tom, že se stanoví minimální společensky přijatelný a reálně dosažitelný „spotřební koš“ v dané zemi a čase. Celková hodnota tohoto koše udává hranici příjmů, pod kterou nastává stav chudoby. Stanovení spotřebního koše je však velmi náročné a je ovlivněn řadou faktorů.

Mnoho zemí se proto přiklonilo k relativní metodě hodnocení chudoby, která spočívá ve stanovení příjmů ve vztahu k průměrnému příjmu v dané zemi. Obyvatelé, jejichž příjmy jsou pod touto hranicí jsou bráni jako chudí (Tomeš, 1996).

S problematikou chudoby je spjatý ještě další termín, a to extrémní chudoba, což je nekritičtější stádium chudoby, kdy mnoho obyvatel nemá přístup k základním potřebám jako je jídlo, přístřeší, hygienické potřeby a zdravotní péče (Krebs, 2015).

Mezinárodní práh extrémní chudoby je v současné době dle Světové banky 2,15 USD na den, což je v přepočtu necelých 50 Kč (World bank group, © 2024).

Na základě reportu vydaného Světovou bankou v roce 2024, byl zpracován obrázek níže, kde lze vidět vývoj globální chudoby od roku 1990 do roku 2024. Hodnoty udávají procento populace v daném regionu, které žije v extrémní chudobě.

Region a hranice chudoby	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
2,15 USD na den												
Východní Asie a Pacifik	65,2	49,0	39,7	20,7	12,6	2,3	1,0	1,1	1,1	1,0	0,9	0,8
Evropa a Střední Asie	3,6	8,1	9,2	4,7	1,2	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Latinská Amerika a Karibik	16,3	14,0	13,8	10,7	5,9	4,1	4,2	3,8	4,5	3,5	3,4	3,3
Blízký východ a severní Afrika	6,4	4,7	3,0	2,7	1,9	3,7	4,6	5,3	5,9	6,1	6,4	6,7
Jižní Asie	50,0	43,8	-	35,5	25,4	16,6	10,6	13,0	11,4	9,7	8,7	7,6
Subsaharská Afrika	54,6	58,0	56,0	48,7	42,1	38,2	36,7	37,9	37,6	37,0	36,9	36,5
Východní a jižní Afrika	-	57,5	56,3	50,2	44,2	41,7	43,1	44,5	44,2	43,6	43,7	43,2
Západní a střední Afrika	55,2	58,8	-	46,5	39,1	33,0	27,3	28,3	27,9	27,3	27,0	26,5
Zbytek světa	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7	0,6	0,4	0,3	0,6	0,6	0,6
Svět	37,9	32,5	29,3	21,5	15,7	10,5	8,8	9,7	9,5	9,0	8,8	8,5

Obrázek 4 Procentuální vyjádření počtu obyvatel, žijících v extrémní chudobě v daném regionu

(World bank group, © 2024).

Na světě je celkem 8,5 % obyvatel z celkové populace, kteří žijí v extrémní chudobě. Pokud toto procentuální vyjádření přeneseme na počet osob, jedná se o přibližně 680 miliónů obyvatel.

2.3 Politické a sociální globální hrozby

Současný svět čelí rostoucím výzvám, které ovlivňují stabilitu států, mezinárodní vztahy i životy obyvatel. Politické a sociální globální hrozby mají široký dopad na fungování společnosti, ekonomiky i bezpečnosti. Jejich následky nejsou omezené pouze na konkrétní regiony, ale dokážou ovlivnit celý svět. Globalizace, technologický vývoj a neustále se měnící geopolitická situace přispívají k vytváření nových rizik, které vyžadují řešení na

národní a mezinárodní úrovni. Tato kapitola je zaměřena na nejzávažnější politické a sociální výzvy, které mají vliv na globální dění.

2.3.1 Terorismus

První pokus o mezinárodní platnou definici terorismu se objevil již v roce 1937 během jednání Společnosti národů. Tyto diskuse vedly k návrhu Úmluvy o prevenci a potlačování mezinárodního terorismu, jejíž přijetí bylo reakcí na teroristický útok v polovině 30. let 20. století, který téměř vyústil ve válečný konflikt ve střední Evropě. Úmluvu podepsalo celkem 24 států, avšak ratifikována byla pouze Indií. Jedním z důvodů mohla být široká definice terorismu, která zahrnovala kriminální činy namířené proti státní moci s cílem vyvolat strach u jednotlivců, skupin osob nebo celé společnosti (Řehák, 2008).

Jedna z nejpřesnějších definic terorismu byla formulována mezi lety 1984 a 1988 na základě rozsáhlého výzkumu, do kterého se zapojili experti z mnoha významných univerzit. Až v roce 1988 tuto definici podpořilo 81 % dotázaných vědců. Definice terorismu zní následovně: *„terorismus je metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z indiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně (příležitostné terče) z cílové veřejnosti, nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolický terč) a slouží k předání zprávy. Komunikační procesy mezi teroristy (organizací), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu, jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo šíření propagandy“* (Řehák, 2008).

Teroristický čin je charakterizován jako soubor konkrétních skutků, které mohou svou povahou vážně ohrozit stabilitu státu či mezinárodní organizace. Ve vnitrostátních právních předpisech jsou za teroristické činy považovány skutky spáchané s úmyslem:

- vážně zastrašit obyvatelstvo,
- nenáležitě přimět vládu nebo mezinárodní organizaci ke konání či nekonání konkrétních kroků,
- vážně destabilizovat či zničit zásadní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace, a to:

- útokem na lidské životy, který může zapříčinit smrt,
- útoky na psychickou integritu osob,
- únosy nebo braním rukojmí,
- zapříčiněním rozsáhlých destrukcí vládních nebo veřejných zařízení, dopravních systémů, infrastrukturních zařízení, pevných platforem na kontinentálním šelfu, veřejných míst nebo soukromého vlastnictví, ohrožujícími lidské životy nebo mající za následek vážné ekonomické ztráty,
- obsazením letadel, lodí nebo jiných prostředků veřejné dopravy nebo dopravu zboží,
- výrobou, držením, obstaráváním, přepravou, dodáváním nebo používáním zbraní nebo výbušnin jaderné, chemické nebo biologické povahy, stejně jako práce na výzkumu nebo vývoji těchto zbraní,
- pouštěním těchto nebezpečných látek do volného oběhu, zakládáním požárů, výbuchů nebo zapříčiňování povodní, jejichž průběh ohrožuje lidské životy,
- přerušováním nebo přerušením dodávek vody, elektřiny nebo jiných základních zdrojů, což může rovněž ohrozit lidské životy,
- výhrůzkami spácháním těchto skutků, zmíněných výše,
- vedením teroristické skupiny,
- účastí v teroristické skupině, a to i ve funkci informátora, poskytovatele finanční či materiální podpory, s vědomím, že tato pomoc napomůže páčání zločinných aktivit skupiny (Ministerstvo vnitra České republiky, 2009).

V rámci stejného dokumentu je zároveň definovaná teroristická skupina jako organizované uskupení nejméně tří osob, které bylo vytvořeno s cílem dlouhodobé činnosti a jehož členové se dělí o úkoly potřebné k uskutečnění teroristických činů. Nejedná se tedy o náhodné či jednorázové spojení jednotlivců. Pro zajištění efektivnějšího postupu v boji proti terorismu sestavila Rada Evropské unie seznam organizací a osob, které odpovídají této definici. Tento aktualizovaný seznam je součástí dodatku ke Společnému postoji (Ministerstvo vnitra České republiky, 2009).

2.3.2 Zbraně hromadného ničení

Zbraně hromadného ničení (dále jen „ZHN“) představují jednu z největších bezpečnostních hrozeb současného světa. Tyto zbraně jsou charakteristické schopností ničit velké oblasti a ovlivňovat obyvatelstvo nejen bezprostředně po útoku, ale i dlouhodobě následkem radioaktivního zamoření, toxických látek či šíření infekčních chorob. Mezi zbraně hromadného ničení patří jaderné, chemické a biologické zbraně, které svými účinky mohou způsobit masivní ztráty na životech a rozsáhlé materiální škody.

Mezinárodní společenství se snaží zabránit šíření ZHN pomocí různých dohod a kontrolních mechanismů, mezi které patří Smlouva o nešíření jaderných zbraní, Úmluva o zákazu chemických zbraní a Úmluva o zákazu biologických zbraní. Organizace jako Mezinárodní agentura pro atomovou energii (dále jen „IAEA“) a Organizace pro zákaz chemických zbraní (dále jen „OPCW“) představují klíčovou roli v monitorování a prosazování těchto dohod. I přes snahu mezinárodních organizací se ve světě stále objevují hrozby spojené se šířením ZHN, především v souvislosti s nelegálními praktikami některých států či teroristických skupin. Z tohoto důvodu je prevence a snaha o zamezení šíření těchto zbraní prioritou globální bezpečnostní politiky (Úřad pro publikace Evropské unie, 2023).

CHEMICKÉ ZBRANĚ

Bojové chemické látky ve velkém množství vykazují určitou míru toxicity, které jsou pro člověka a další živé organismy nebezpečné. V případě použití těchto látek jako součást zbraňových systémů, lze hovořit o chemické zbraní. Tyto zbraně jsou primárně určeny k úmyslnému usmrcení, zranění či zneschopnění lidí, zvířat či rostlin. Z historického hlediska byly tyto zbraně využívány především v rámci vojenských konfliktů, v současnosti jsou tyto zbraně využívány ze strany teroristických skupin.

Bojové chemické látky mají za pokojové teploty plynou či kapalnou povahu, proto je jejich šíření relativně jednoduché a zasažený prostor lze zamořit za pomoci plynu či aerosolu (Píšala a Skřehot, © 2014-25).

Bojové chemické látky využívané v chemických zbraních lze rozdělit dle jejich účinku na:

- nervově-paralytické látky,
- zpuchýřující látky,
- všeobecně jedovaté látky,

- dusivé látky,
- psychicky a fyzicky zneschopňující látky,
- dráždivé látky (Vičar, 2021).

Chemické látky se do lidského organismu mohou dostat prostřednictvím vdechování, požitím, kůží či přes sliznici očí (Vičar, 2021).

JADERNÉ ZBRANĚ

Jaderné zbraně můžeme považovat za nejúčinnější zbraň hromadného ničení, která využívá okamžité uvolnění energie při štěpení nebo syntéze atomových jader. V případě, že je využito štěpení, jedná se o atomovou zbraň, pokud je využit princip syntézy, jedná se o zbraň termonukleární (Píšala a Skřehot, © 2014-25).

V oblasti jaderných zbraní lze rozeznat dva typy jaderných zbraní, které se liší svým konstrukčním řešením a zároveň i dopady.

Jaderná zbraň, která je běžně označována jako atomová bomba. Jedná se o specifický druh ZHN. Její destruktivní síla vychází z energie, která se uvolňuje při jaderném výbuchu. Skládají se z jaderné nálože a prostředků, které ji dopraví k cíli.

Dalším druhem jaderné zbraně je **špinavá bomba**, odborně nazývána jako radiologická zbraň. Jejím cílem je způsobit škody prostřednictvím ionizujícího záření, které negativně ovlivňuje jak lidské zdraví, tak životní prostředí. V současné době jsou špinavé bomby považovány za větší riziko než klasické jaderné zbraně, jelikož jejich konstrukce je daleko jednodušší. Zároveň u špinavých bomb nejsou sjednány žádné závazky mezi státy, ve kterých by se zavazovali k tomu, že tyto zbraně nebudou použity (Vičar, 2021).

Při použití jaderných zbraní dochází k jadernému výbuchu, který je doprovázen náhlým a vysokým ohřátím vzduchu, vznikem tlakové vlny, tepelným a světelným zářením, pronikavou radiací a tvorbou mohutného hřibovitého oblaku. Území postižené jadernou zbraní je charakterizováno především velkými ztrátami na životech obyvatel, okamžitými účinky pronikavé radiace na živé organismy, požáry, haváriemi na vodohospodářských, komunikačních a energetických sítích a hromadným porušením budov a technických staveb (Píšala a Skřehot, © 2014-25).

BIOLOGICKÉ ZBRANĚ

Biologické zbraně jsou obdobně jako chemické určeny k usmrcení, zranění a zneschopnění osob. Mezi další cíle patří i zvířata či zemědělské rostliny. Biologické zbraně jsou založeny na principu využití patogenů, například bakterií, virů či jiných organismů, které mohou u zasaženého objektu vyvolat onemocnění, které může být dále aktivně šířeno mezi zdravé jedince (Píšala a Skřehot, © 2014-25).

Důležitým pojmem v oblasti biologických zbraní je **biologický agens**, který představuje jakýkoli přírodní či uměle vytvořený organismus, jehož úmyslné použití může vést ke smrti, onemocnění či zneschopnění lidí a zvířat a mohou vést k úhynu rostlin.

Dále je důležité zmínit i pojem **toxin**, což představuje látku, která vzniká z organismů, mikroorganismů, živočichů či rostlin. Může vznikat přirozeným či modifikovaným způsobem. Toxiny stejně jako biologické agens mohou způsobit smrt a onemocnění lidí a zvířat a úhyn rostlin, popřípadě způsobit jiné závažné účinky (Vičar, 2021).

Mezi nejznámější biologické zbraně patří:

- antrax,
- mor,
- pravé neštovice,
- tularémie,
- virové krvácivé horečky (ebola).

Použití biologických zbraní má svá velká negativa, jelikož nelze přesně vymezit skupinu, která má být biologickou zbraní zasažena. V případě použití je zde velké riziko rozšíření onemocnění, které může způsobit celosvětovou pandemii s desítky miliony obětí. Dalším negativem biologických zbraní je, že jejich účinek není okamžitý, k projevu onemocnění dochází až po několika hodinách či dnech (Píšala a Skřehot, © 2014-25).

2.3.3 Migrace

Migrace představuje proces, při němž dochází k přesunu osob z jedné země do druhé za účele trvalého nebo dočasného pobytu, často spojeného s pracovními či ekonomickými důvody (Vegrichtová, 2022). Podle OSN se migrace stala globálním fenoménem s výraznými sociálními, ekonomickými a politickými dopady.

Z hlediska rozvoje jednotlivých zemí lze migraci definovat i jako proces s pozitivními i negativními důsledky. Migrace může být z jedné strany přínosná pro určité státy, které díky ní získají potřebnou pracovní sílu, odborné znalosti a zkušenosti, což přispívá k hospodářskému růstu a zajištění služeb v oblastech s nedostatkem pracovníků. Na druhou stranu však migrace může způsobit i určité problémy, například politické a sociální napětí, způsobené přílivem nelegálních migrantů a uprchlíků (Člověk v tísni, 2025).

Mezi hlavní faktory ovlivňující migraci patří ekonomické a politické podmínky, přírodní katastrofy či odchod za rodinami. Ve velké míře jsou lidé nuceni opustit své domovy z důvodu ozbrojených konfliktů, nestability a porušování lidských práv (World bank group, © 2025). Příkladem může být masová migrace lidí z Afghánistánu, Iráku, Libye či Sýrie, kde panují občanské války a bezpečnostní situace není stabilní. Ekonomická migrace je zapříčiněna snahou o zajištění lepších pracovních podmínek a lepší životní úrovně. K tomuto přesunu se rozhodnou především obyvatelé z rozvojových zemí, kteří se snaží dostat do zemí s vyspělejší ekonomickou situací (Člověk v tísni, 2025).

Globalizace a technologický vývoj vede ke snadnějšímu přístupu k informacím, které výrazně usnadňují mobilitu obyvatelstva. S rostoucím počtem lidí, kteří hledají lepší pracovní a životní podmínky v jiných státech, se migrace stala jedním z klíčových demografických jevů současné doby, se značnými důsledky pro jednotlivé státy a mezinárodní společenství (Člověk v tísni, 2025).

S migrací jsou spjaté i důležité terminologické pojmy jako je migrant, uprchlík či žadatel o azyl. Pojem migrant není nese žádný oficiální význam a není pro něj stanovena žádná přesná definice, jedná se o pojem, který, jak zastává Mezinárodní organizace pro migraci (dále jen „IOM“), zastřešuje všechny druhy přesunů, včetně těch nedobrovolných. Dle tohoto pojetí je každý uprchlík migrantem, ale ne každý migrant uprchlíkem (Andrle, 2025).

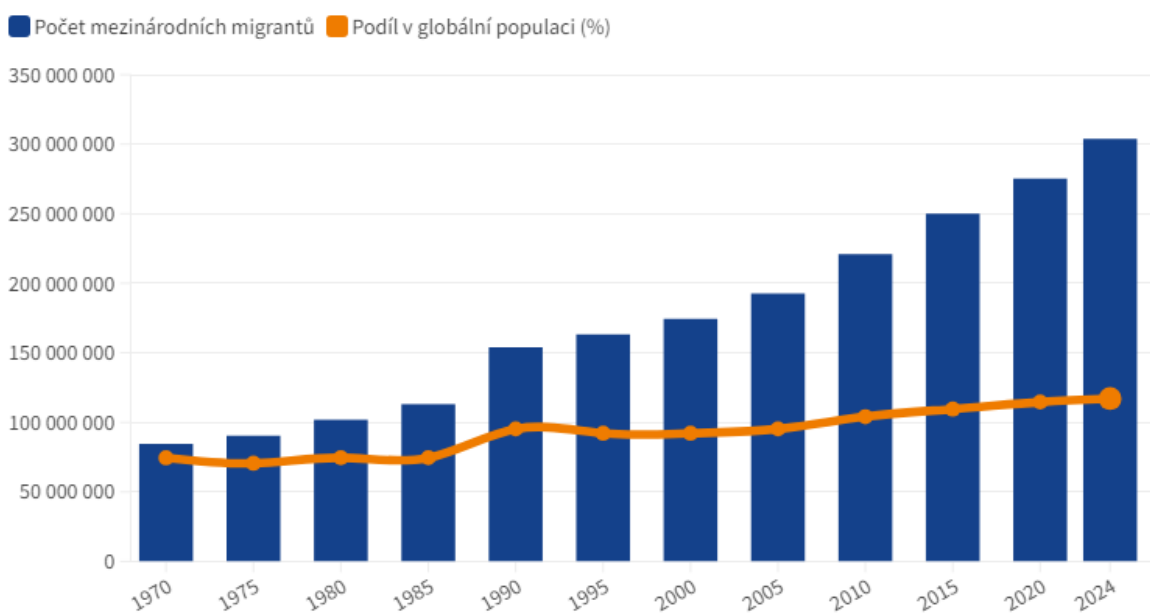
Žadatel o azyl je osoba, která přichází do jiného státu, kde formálně podá žádost o právní i materiální pomoc a mezinárodní ochranu, z důvodu například pronásledování. Žadatel o azyl musí svoji žádost o azyl prokázat a požádat v první zemi, do které vstoupí. Na základě vyhodnocení žádosti je osoba informována o svém právním postavení v dané zemi.

Uprchlík je osoba, které byla schválena žádost o azyl, jelikož se ve své zemi oprávněně obává pronásledování z důvodu své rasy, náboženství, národnosti či politického postoje (Evropský parlament, 2020).

Na základě dostupných informací udávaných OSN čítá počet mezinárodních migrantů 304 milionů osob. Mezinárodním migrantem je každý 27. člověk na zemi. Za posledních 10 let došlo k nárůstu o více než 50 milionů osob. Dle statistických údajů lze říct, že migranti tvoří 3–4 procenta světové populace (Andrle, 2025).

Co se týče zemí s nejvyšším počtem mezinárodních migrantů, na první místě jsou Spojené státy americké (dále jen „USA“), na jejichž území se vyskytuje 50 milionů migrantů. Druhou zemí, s nejvyšším počtem migrantů je Německo, na jejichž území se nachází přibližně 17 milionů osob. Německo zároveň představuje zemi s nejvyšším počtem zahraničních obyvatel v rámci Evropy. (Andrle, 2025)

Mezinárodní migrace 1970-2024

Obrázek 5 Mezinárodní migrace v letech 1970–2024

(Andrle, 2025)

Na obrázku číslo 5 je graficky znázorněn postupný nárůst migrujících osob mezi lety 1970–2024.

2.3.4 Organizovaný zločin

Organizovaný zločin představuje jedno z nejvýznamnějších bezpečnostních rizik současnosti a je definován následovně: „*organizovaný zločin je opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách)*“ (Cejp a Baloun, 2004).

Organizovaný zločin usiluje o dosažení co nejvyššího zisku s co nejnižšími náklady. Snahou je dosažení nejen materiálního, ale i společenského, ekonomického a politického vlivu. Organizovaný zločin se projevuje především těmito způsoby:

- „*skupinová zločinecká aktivita tří a více osob,*
- *dlouhodobá soustavná činnost orientována na zisk a moc,*
- *zločinecká základna s organizační strukturou,*
- *vysoký stupeň hierarchických vazeb založených na disciplíně a profesionalitě,*
- *legalizace výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz),*
- *pronikání do oficiálních společenských, ekonomických a politických sfér,*
- *mezinárodní spojení a působení,*
- *úsilí o monopolní kontrolu určité oblasti nezákonného působení,*
- *vysoká adaptabilita“* (Policie České republiky, 2016).

Od roku 1990 se organizovaný zločin rozšířil i na území ČR, přičemž od samého počátku docházelo k jeho propojení s mezinárodními zločineckými strukturami. Na vznikající nebezpečí organizovaného zločinu reagovali politici, příslušné složky státní správy, a i samotné obyvatelstvo, které si nebezpečí začalo uvědomovat dříve než představitelé státní správy.

Aktivita organizovaných skupin nevedou pouze k bezprostřednímu ohrožení bezpečnosti obyvatel, ale především vedou k omezení stability celé společnosti a snižují důvěru ve státní instituce. Pokud nejsou proti těmto skupinám vedeny potřebné úkony, zvyšuje se nedůvěra občanů jak proti státním orgánům, které mají proti organizovanému zločinu bojovat, tak i proti celému společenskému systému. To může také vést k podpoře

populistických či extrémních politických postojů. Osoby, které stojí ve významných politických, ekonomických či podnikatelských funkcích mohou být přímo vystaveni vlivu organizovaného zločinu, prostřednictvím vyhrožování, vydírání, podplácení či kompromitování.

Organizovaný zločin představuje hrozbu pro společnost i tím, že se snaží dostat do spolupráce s odborníky z různých profesí. Nejedná se jen o řemeslné obory, které jsou důležité pro technické zajištění nelegálních aktivit, ale jedná se také o odborníky z oblasti ekonomiky, informatiky či práva. Dále usilují o získání policejních expertů a dalších osob, které mají vliv na veřejnost. Organizovaný zločin usiluje o pravidelný a vysoký zisk z nelegálního obchodu a služeb, z tohoto důvodu přispívá k rozvoji a šíření různých nelegálních aktivit ve společnosti (Cejp a Baloun, 2004).

Mezi hlavní činnosti organizovaného zločinu patří:

- výroba, pašování a distribuce drog,
- daňové podvody, praní špinavých peněz, vydírání, korupce, padělání, bankovní podvody,
- mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami,
- organizování nelegální migrace, prostituce a nelegální obchod s lidmi (Policie České republiky, 2016).

V současném globalizovaném světě nepředstavuje organizovaný zločin hrozbu pouze pro Českou republiku, ale má vliv prakticky na celé lidstvo. Organizované skupiny působí na rozsáhlých územích, což jim umožňuje nejen maximalizovat zisky, ale zároveň snižovat riziko jejich odhalení. Nadnárodní organizovaný zločin ohrožuje Českou republiku jak z pohledu vnější bezpečnosti, tak zároveň i z pohledu vnitřní bezpečnosti, kdy situace v oblasti kriminality v České republice může být ohrožujícím faktorem pro jiné státy. Mezinárodní zločinecké organizace mohou využívat území České republiky jako tranzitní bod, budovat zde své zázemí pro další expanzi nebo zde usilovat o legalizaci výnosů z nelegální činnosti (Cejp a Baloun, 2004).

V souvislosti s organizovaným zločinem rozeznáváme dvě skupiny osob, páchající nelegální činnosti, a to organizovaná skupina a zločinecká skupina. Organizovaná skupina je definována jako *„spolčenie najmenej troch osôb na účel spáchania trestného činu, s určitou del'bou určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny, ktorej činnosť sa*

v dôsledku tohto vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť úspešného spáchania trestného činu“ (Novocký, 2014).

Naopak zločinecká skupina je charakterizovaná jako „*štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia a koná koordinovane s cieľom spáchať jeden alebo viacero zločinov, trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti, alebo niektorý z trestných činov korupcie na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody“ (Novocký, 2014).*

2.4 Technologické globální hrozby

V posledních letech dochází k výraznému rozvoji informačních a komunikačních technologií. Tento pokrok přinesl jak spoustu výhod, ale zároveň i nové hrozby a rizika. Digitalizace, automatizace a rozvoj umělé inteligence má zásadní vliv na bezpečnost, ekonomiku a společnost jako celek. Technologické hrozby se tímto řadí mezi jedny z nejvýznamnějších problémů současné doby, protože jejich dopady mohou mít vliv na jednotlivce, firmy, a i celé státy.

Mezi největší technologickou hrozbou patří kybernetické útoky, které zahrnují různé formy útoku, kterých v posledních letech narůstá a útočníci stále častěji využívají moderní technologie k dosažení svých cílů.

Další vážnou technologickou hrozbou je zneužití umělé inteligence, která může být zneužita k šíření dezinformací, manipulaci s veřejností nebo rovnou k provádění již zmíněných kybernetických útoků, avšak bez lidského zásahu.

Velkým problémem je i rostoucí závislost na digitální infrastruktuře, především oblasti jako energetika, zdravotnictví nebo finanční sektor jsou stále více propojené a závislé na moderních technologiích, kdy větší výpadky či útoky na tyto systémy mohou způsobit vážné problémy.

2.4.1 Kybernetické útoky

V současné době rozvoje moderních technologií je nutné brát v potaz zvyšující se riziko ohrožení kybernetické bezpečnosti možnými kybernetickými útoky.

Kybernetický útok představuje pokus o anonymní průnik a neoprávněný přístup k počítači, výpočetnímu systému, počítačové síti nebo jiné technologii s cílem způsobit škodu. Takový útok může zapříčinit deaktivaci počítačového systému, odcizení či zničení

dat a informací, využití systému k provádění dalších úkonů nebo převzetí kontroly nad výpočetním prostředím či infrastrukturou.

Kybernetické útoky mohou být způsobeny jednotlivci, ale i organizovanými skupinami hackerů. Hlavním cílem hackerů bývá často vydírání, zaplacení výkupného, především v kryptoměnách, aby útočníci zachovali svoji anonymitu (Nonnemann, 2022).

V posledních letech dochází k velkému nárustu sofistikovaných neboli promyšlených kybernetických útoků, které představují riziko pro národní bezpečnost (Perois, 2023).

Kybernetické útoky lze rozdělit do tří kategorií:

- útok na důvěrnost,
- útok na integritu,
- útoky na dostupnost (Legislativa.cz, 2022).

Existuje mnoho variant kybernetických útoků, níže jsou popsány ty, které jsou v současné době využívány nejčastěji.

Phishing je metoda podvodného útoku za účelem získání citlivých dat a údajů, jako jsou přihlašovací jména, hesla nebo informace o platebních kartách. Hlavním principem této metody je přimět oběť, aby rozklikla podvodný odkaz, který umožní útočníkovi získat neoprávněný přístup k osobním údajům, nebo do zařízení stáhne škodlivý software. Phishingové útoky spočívají v tom, že se často vydávají za důvěryhodné instituce jako jsou banky, pojišťovny nebo mobilní operátoři, ve skutečnosti se však jedná o podvrh, který běžný uživatel zařízení na první pohled nemusí rozeznat.

Ransomware funguje na principu zašifrování dat na napadeném zařízení a zabrání uživateli v přístupu k jeho souborům nebo celému systému. Útočníci poté vyžadují vyplacení výkupného s příslibem obnovení opětovného přístupu. Tento druh útoku patřil v době Covid-19 k jednomu z nejrozšířenějších.

Spyware je program, který umožňuje nepozorované sledování aktivit uživatele na zařízení. Data jsou tajně přenášena útočníkovi, který je může poté zneužít. Některé typy spywaru jsou legálně využívány, například ke komerční analýze chování uživatele pro reklamní účely. Primárně je však spyware určen k neoprávněnému získání citlivých dat za účelem zisku (Legislativa.cz, 2022).

DDoS je kybernetický útok, při kterém dochází k napadání cílového zařízení velkým množstvím kompromitovaných zařízení. Cílem tohoto útoku je narušit běžný provoz a způsobit nedostupnost služby pro uživatele. Útočníci využívají omezené kapacity síťových zdrojů a odesílají na cílový systém velké množství požadavků, čímž dochází k překročení jeho kapacitních limitů. Výsledkem je nesprávné fungování, kolaps nebo dočasná či úplná nedostupnost systému. Mezi hlavní cíle DDoS útoků patří e-shopy, online kasina a společnosti či organizace, jejichž fungování závisí na poskytování internetových služeb (Cloudflare, © 2025).

Mezi další známe kybernetické útoky patří například:

- trojské koně,
- počítačové viry,
- SQL injection,
- spear phishing,
- DNS útok (Policie České republiky, © 2025).

S kybernetickými útoky se pojí další významné pojmy, jako je například kybernetická kriminalita. Ta je označována také jako informační kriminalita. Podle Policie ČR je to trestná činnost páchaná v prostředí informačních a komunikačních technologií, včetně počítačových sítí. Kybernetická kriminalita se může zaměřovat přímo na samotnou oblast informačních a komunikačních technologií, kdy jsou tyto systémy cílem útoku. Zároveň může docházet k páchání trestné činnosti s jejich využitím, kdy se jedná o klíčové nástroje pro její realizaci (Policie České republiky, © 2025).

V rámci kybernetických útoků je také řešen kyberterorismus, který lze definovat jako kombinaci terorismu a kyberprostoru. Obecně to lze chápat jako nezákonné útoky a pohrůžky útoky zaměřené na počítačové systémy, sítě a informace uložené v těchto zařízeních, jejichž cílem je zastrašit státní instituce či obyvatele s cílem splnění politických či sociálních požadavků. Aby mohl být útok definován jako kybernetický terorismus, měl by vykazovat určité znaky, jako například násilí vůči osobám, majetku, případně způsobit škody, které vyvolají strach a paniku. Mezi takové útoky lze zařadit operace vedoucí k úmrtím, zraněním, výbuchům, haváriím, závažným ekonomickým ztrátám či značné narušení infrastruktury. Naopak útoky, které jsou směřovány k narušení méně významných

služeb nebo způsobují především finanční škody do této kategorie útoků obvykle nespádají (Denning, © 2025).

2.4.2 Umělá inteligence

Umělá inteligence, často uváděna pod zkratkou „AI“, je software, který je schopný generovat předem určený obsah nebo napodobovat lidské myšlení a chování. Díky těmto vlastnostem dokáže řešit úkoly, které byly dříve vyhrazeny pouze lidem.

Technologie využívající umělou inteligenci jsou součástí našeho každodenního života již desítky let. Umělá inteligence nachází uplatnění v mnoha oblastech, jako například v medicíně, zemědělství nebo bankovníctví. Mezi běžně využívané aplikace patří jazykové překladače, hlasoví asistenti, internetové vyhledávače a sociální sítě. Dále se využívá i v oblasti bezpečnosti a autonomních vozidlech (Kopecký a Szotkowski, © 2024).

Základním principem fungování umělé inteligence jsou nejrůznější soubory textových či obrazových dat. Tato data jsou speciálním softwarem tříděna, propojována a porovnávána, zároveň v nich software dokáže i vyhledávat a předpovídat jejich uspořádání dle konkrétního požadavku.

Umělá inteligence nefunguje na principu lidského myšlení, ale využívá složité matematické algoritmy, jejichž cílem je splnit stanovené zadání. Přesnost výsledků je závislá na množství a kvalitě dostupných dat, čím rozsáhlejší jsou vstupní data, tím přesnější jsou i výsledky a odpovědi umělé inteligence.

Umělá inteligence může být z jedné strany velmi prospěšná a může vést ke zlepšení našeho každodenního života. Jedním z velkých pozitiv je zvýšení efektivity a přesnosti v mnoha oblastech, například ve zdravotnictví může pomoci s diagnózou a léčbou nemocí. Dále umělá inteligence usnadňuje život lidem v oblasti navigace v dopravě, správu osobních financí, v oblasti vzdělávání umožňuje personalizované učební programy, které jsou přizpůsobené potřebám daného studenta. Pozitiva umělé inteligence lze najít i v oblasti zábavy, rozvoje kreativity či jazykových dovedností, jako například překlad textu či převod textu na mluvené slovo (Kopecký a Szotkowski, © 2024).

Umělá inteligence má samozřejmě i svá negativa. Prvním velkým rizikem je zneužití umělé inteligence pro podvodné reklamy, které slibují finanční zisky. Tyto reklamy fungují na principu vytvoření falešného videa, v nichž známé osobnosti propagují určité produkty či

služby. Ve skutečnosti jsou však tato videa podvržena a jsou určena ke klamání veřejnosti. Tyto reklamy se často označují jako deepfakes (Javornická, 2024)

Další oblastí, kde může být umělá inteligence zneužita je tvorba a šíření nepravdivých informací. Umělá inteligence dokáže generovat textový, vizuální, a i zvukový materiál, který působí velmi realisticky a mnoho nezkušených uživatelů tyto podvrhy nepozná a mohou je považovat za pravdivé. Z tohoto důvodu je nutné posilovat informační gramotnost a dbát na to, že digitální obsah nemusí být vždy pravdivý.

Velké riziko zneužití hrozí i v oblasti nakládání s citlivými údaji. Umělá inteligence se učí na základě dat, které jsou do ní prostřednictvím uživatelů zadávány. V případě zadání citlivých údajů může dojít k jejich úniku a zneužití. Umělá inteligence na základě těchto citlivých údajů může dále vytvářet podrobné psychologické profily uživatelů, což umožňuje vést cílenou reklamu na uživatele (Kopecký a Szotkowski, © 2024).

Posledním a velmi důležitým negativem je i vliv umělé inteligence na trh práce. Některé profese mohou postupně zanikat, jelikož jejich náplň práce je postupně nahrazována nástroji umělé inteligence. Vznikají však i pozice, které vyžadují schopnost efektivně pracovat s umělou inteligencí. Je proto nutné umělou inteligenci zcela nepřehlížet a snažit se s ní aktivně pracovat.

Je nutné počítat i s tím, že umělá inteligence není zcela bezchybná. Může vytvářet nesprávné a zavádějící informace, to může být zapříčiněno například nedostatkem dostupných informací. Proto je důležité k umělé inteligenci přistupovat s rozvahou. Její využití má velký potenciál, ale zároveň přináší i nové hrozby a rizika, které by neměly být podceňovány (Kopecký a Szotkowski, © 2024).

3 DÍLČÍ ZÁVĚR

V teoretické části diplomové práce byly nejprve vymezeny klíčové pojmy související s bezpečností, hrozbami a riziky, které tvoří základ pro pochopení problematiky globálních hrozeb.

Následně byla teoretická část zaměřena především na vybrané globální hrozby, které jsou v současném světě vnímány jako nejzásadnější. Jednotlivé kapitoly se věnovaly enviromentálním, ekonomickým, politicko-sociálním a technologickým hrozbám. U každé kapitoly byly představeny konkrétní problémy, mezi které patří například extrémní klimatické jevy, chudoba, terorismus či kybernetické útoky. Tyto a další hrozby představují komplexní a vzájemně propojená rizika pro mezinárodní stabilitu a veřejnou bezpečnost.

Cílem teoretické části bylo seznámení se s problematikou globálních hrozeb, které jsou pro tuto diplomovou práci stěžejní. Informace v teoretické části by dále měly zlepšit povědomí čtenáře o globálních hrozbách, které v současné době mohou ovlivnit životy obyvatel po celém světě.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 GENERACE

Za účelem lepšího porozumění tomu, jak obyvatelé vnímají jednotlivé globální hrozby, je nezbytné zde zohlednit i jednotlivé generace a jejich odlišnosti. Každá generace má jiné zkušenosti, hodnoty, a i přístup k riziku, technologiím či informacím. Z tohoto důvodu je vhodné nejprve stručně charakterizovat jednotlivé generace, které se v současné době podílejí na fungování společnosti a reakci na globální hrozby.

4.1 Definice generace

Generace je velká sociální skupina lidí, kteří mají obdobný způsob myšlení, jednání a prožívání, protože vyrůstali ve stejných historických a kulturních podmínkách. Sdílení významné životní zkušenosti, které mají vliv na jejich hodnoty a postoje. V demografii se někdy jako synonymum používá termín pokolení. Tento pojem se však více uplatňuje v genealogii. Dalším obdobným pojmem je kohorta, což znamená skupina lidí, která je spojena určitým společným znakem v daném roce. K pojmu generace je nejbližším termínem věková kohorta, jelikož označuje skupiny lidí podle jejich věku v daném roce, například třicátníci či padesátníci.

Termín generace se často využívá v souvislosti s významnými historickými či kulturními událostmi, v takovém případě se lze setkat s pojmenováním jako „Ztracená generace“ či generace „Husákových dětí“ (Petrusek et al., 1996).

4.2 Válečná generace

První popsanou generací je válečná generace, která je označována i jako generace budovatelů či tichá generace a zahrnuje osoby narozené do roku 1945. Klíčovou společenskou událostí, která tuto generaci zásadně ovlivnila je Druhá světová válka. Lidé narození v tomto období prvotně slyšeli o První světové válce z vyprávění svých rodičů a poté i válku sami zažili. To mělo velký dopad na formování jejich hodnot, postojů a způsobu života.

Označení generace budovatelů odkazuje na jejich významnou roli při poválečné obnově, kdy tato generace vybudovala základy dnešní společnosti (McCrindle, © 2025).

Válečná generace zažila i další řadu významných historických událostí, jako byl například nacismus, komunismus, pražské jaro, období normalizace či sametová válka. Tyto události významně ovlivnili jejich pohled na svět a vedly k tomu, že členové této generace

mají ve srovnání s jinými generacemi často velmi podobné politické názory. V současné době se jedná o osoby v důchodovém věku (Forbes SPECIAL, nedatováno).

Mezi hlavní hodnoty této skupiny patří především důraz na zdraví, rodinu, pracovní morálku a loajalitu. Jejich hodnotový systém je ovlivněn utrpením, které sami zažili či viděli u svých rodičů v souvislosti s oběma světovými válkami. Dále je pro tuto generaci typické uzavření manželství v mladém věku a nízká rozvodovost. V této době byla silně podporována tradiční role muže a ženy, kdy muž byl vnímán jako hlava rodiny a žena se věnovala péči o děti a domácnost (McCrindle, 2014).

4.3 Baby boomers

Generace Baby boomers zahrnuje osoby narozené mezi lety 1946 až 1967. Tato generace je považována za jednu z nejpočetnějších generací v historii, jelikož v tomto období došlo k velkému nárůstu porodnosti, což vedlo k výraznému populačnímu růstu (McCrindle, 2014).

Tato generace má ve světovém měřítku velký vliv na utváření dalšího vývoje společnosti. Ve srovnání s předchozími generacemi se osoby narozené v tomto období více politicky angažovali a aktivně se účastnili v protestních hnutích, podporovali vznik a rozvoj feminismu a usilovali o rovnost a sociální spravedlnost. Dále je pro tuto generaci typická větší rozvodovost, což bylo nejspíše způsobeno, že společnost nekladla takový důraz na dodržování tradičních pravidel rodiny a manželství (McCrindle, 2014).

V českém prostředí lze tuto generaci popsat jako generaci, která prožila společenskou normalizaci, která měla vliv na jejich další životní vývoj. V době jejich mládí byl kladen důraz na třídní původ, což mělo vliv například na přijímací řízení na vysoké školy. To dále formovalo profesní směřování osob této generace (Forbes SPECIAL, nedatováno).

4.4 Generace X

Generace X zahrnuje osoby narozené mezi lety 1965 a 1980. Tato generace vyrůstala v období rychlých společenských a technologických změn, kdy zároveň docházelo k oslabování tradičních hodnot. V mnoha zemích byly tato generace součástí ekonomických krizí, snižujícího se počtu pracovních míst a proměny rodinné struktury, kdy se rozvod stal běžnou součástí života. Mnoho dětí této generace proto vyrůstala v tzv. dvojí domácnosti, což bylo způsobeno právě rozvodem rodičů či vytížeností rodičů. To vedlo k rozvoji samostatnosti a nezávislosti již v raném věku (Four Crowns, 2024).

Mezi hlavní události, které tato generace prožila, patří vysoký nárůst onemocnění AIDS, válka ve Vietnamu, technologický rozvoj, a především pád Berlínské zdi v roce 1989, která zajistila svobodu a otevření se světu, což vedlo ke snadnějšímu přístupu k informacím (Tolbize, 2018).

Na tuto generaci měl již velký vliv i nástup médií a technologií. V této době došlo k rozmachu televize, vývoji prvních počítačů, internetu či videoher. Generace X se tak stala typickým představitelem tzv. „digitálních imigrantů“, kteří vyrůstali v analogovém světě, ale dokázali se rychle přizpůsobit novým technologickým trendům (Four Crowns, 2024).

4.5 Generace Y

Generace Y, často označována také jako mileniálové, zahrnuje osoby narozené mezi lety 1983 až 1997. Název mileniálové odkazuje na skutečnost, že jejich dospívání probíhalo na přelomu tisíciletí.

Generace Y je považována za první plně globalizovanou generaci, která vyrůstala s dostupnými digitálními technologiemi, internetem a sociálními sítěmi, které byly součástí každodenního života. Typickými hodnotami pro tuto generaci jsou svoboda, otevřenost světu, možnost cestovat a volně se pohybovat, což zároveň považují za samozřejmost svého života (Forbes SPECIAL, nedatováno).

Tato generace vyrůstala v době, která jim nabízela poměrně příznivé podmínky k dospívání. Na rozdíl od předchozích generací nezažili války, vysokou nezaměstnanost a ani velké společenské krize. Pro většinu rodin bylo již běžné mít dvě auta nebo bydlet ve velkých rodinných domech, což ovlivnilo jejich způsob vnímání životního standardu.

Děti této generace působili velmi optimisticky a sebevědomě, ale na druhou stranu se ukázalo, že nejsou tolik odolní vůči náročným situacím jako předešlé generace (McCrindle, 2014).

Jako i předchozí generace, i mileniálové se potýkají s různými náročnými situacemi. V současné době se tato generace pohybuje v průměrném věku 30 let a procházejí tak aktuálně běžnými životními výzvami, jako například osamostatnění, nástup do pracovního prostředí, budování partnerských vztahů, zakládání rodiny a přechod do role rodiče.

Přestože v současné době prochází velkými životními změnami, udržují si tyto osoby poměrně optimistický přístup. Za jednu z hlavních hodnot považují štěstí a osobní spokojenost (Forbes SPECIAL, nedatováno).

4.6 Generace Z

Generace Z je generace osob narozených mezi lety 1998 až 2010. Jedná se o generaci, která je označována jako materiálně nejbohatší a nejpečovanější. Důvodem je především to, že se děti této generace rodili starším rodičům, než bylo běžné u předchozích generací. Starší rodiče bývají zkušenější, mají stabilnější životní zázemí a vedou více organizovaný životní styl. S rostoucím věkem roste trend mít méně dětí, což se projevuje na větším počtu jedináčku či menším počtu sourozenců.

Tato generace je již plně obeznámena s používáním internetu, který pro ně byl běžně přístupný již od dětství. Generace Z tedy vyrůstala v době, kdy byl internet běžnou součástí každodenního života. (Forbes SPECIAL, nedatováno).

Dlouhodobé, často formální vzdělávání a různé možnosti zábavy, které internet nabízí, přispívají k tomu, že generace Z tráví poměrně více volného času doma než předešlé generace. Děti a mladiství jsou tak méně zvyklí trávit volný čas venku s jejich vrstevníky, například na hřištích či v parcích (McCrindle, 2014).

4.7 Generace Alfa

Generace Alfa je generace lidí, narozených od roku 2010 do současnosti. Jedná se o první generaci, která je narozena ve 21. století. Rok 2010 je zároveň významný i z technologického hlediska, jelikož došlo ke spuštění sociální sítě Instagram, která patří mezi nejpoužívanější internetovou platformu. Tato platforma odráží technologickou éru, která zásadně ovlivňuje vývoj této generace (McCrindle, © 2025).

Generace Alfa je často označována jako „Glass Generation“ nebo „Screenagers“, což v překladu znamená generace skla nebo také generace obrazovek. Toto pojmenování vychází ze skutečnosti, že chytrá zařízení s dotykovými obrazovkami jsou v současné době běžnou součástí všech domácností a běžného života této generace. V dnešní době se chytrá zařízení stávají jedním z hlavních nástrojů, které formují vnímání světa a trávení volného času generace Alfa (McCrindle, 2014).

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V rámci praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit názory a postoje veřejnosti na vybrané globální hrozby. Dotazník byl vytvořen a zpracován prostřednictvím online nástroje Survio, který umožňuje tvorbu a sběr dat v digitální podobě.

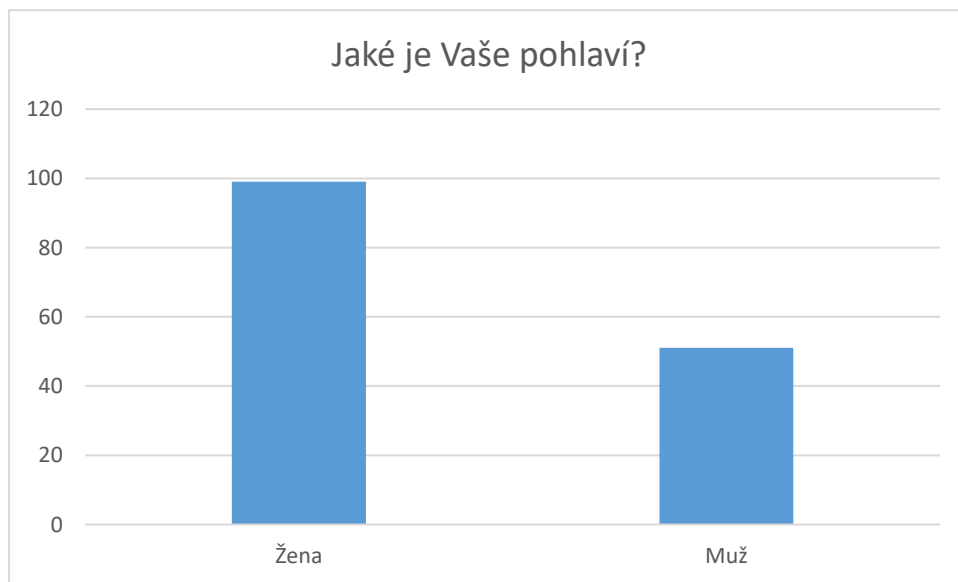
Pro zajištění co nejširšího okruhu respondentů byl dotazník distribuován pomocí sociálních sítí, především Facebook a WhatsApp. Dotazník se skládá z 15 uzavřených otázek. Dotazník vyplnilo celkem 150 respondentů.

Získaná data byla následně vyhodnocena a použita při zpracování dalších analýz daného tématu.

V následujících kapitolách jsou rozebrány jednotlivé otázky a odpovědi respondentů.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Otázka číslo 1 byla zaměřena na zjištění poměru počtu mužů a žen, kteří se podíleli na vyplnění rozeslaného dotazníku. Dotazník vyplnilo celkem 150 respondentů, z toho 99 žen a 51 mužů. Z toho lze usoudit, že se na odpovědích podílely aktivněji ženy oproti mužům.

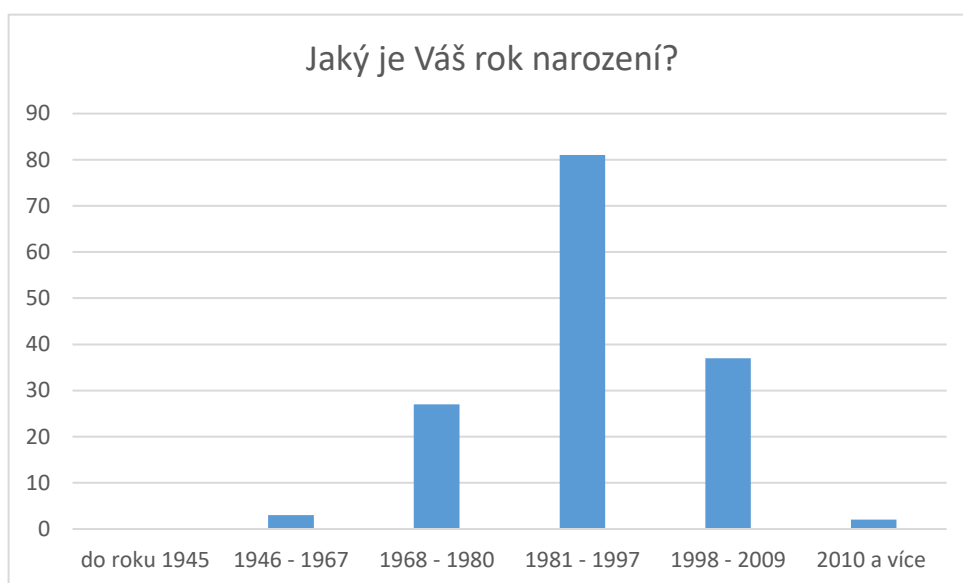

Obrázek 6 Grafické vyhodnocení otázky č. 1

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 2: Jaký je Váš rok narození?

Otázka číslo 2 byla zaměřena na zmapování věkových skupin respondentů. Z dat je patrné, že největší zastoupení respondentů, a to celkem 81 osob, se narodili v letech 1981–1997, jedná se tedy o osoby zastupující generaci Y. Jako druhá nejpočetnější skupina respondentů je rok narození v rozmezí 1998–2009, zde dotazník vyplnilo celkem 37 osob. Dotazník dále vyplnilo 27 osob narozených v letech 1968–1980. Naopak pouze 3 osoby spadají do let v rozmezí 1946–1967 a 2 osoby narozené po roku 2010. Co se týče osob narozených do roku 1945, zde není k dispozici žádná odpověď.

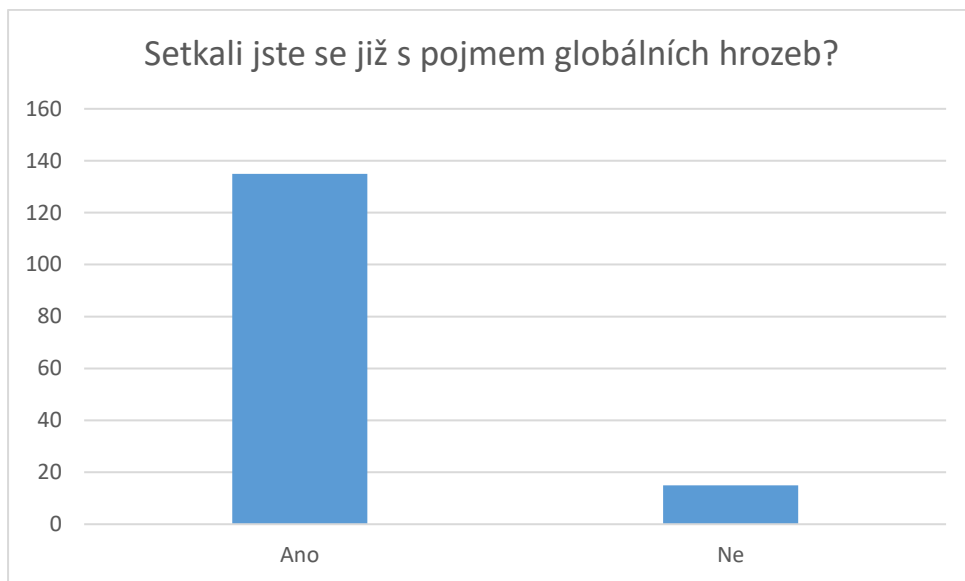

Obrázek 7 Grafické vyhodnocení otázky č. 2

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 3: Setkali jste se již s pojmem globálních hrozeb?

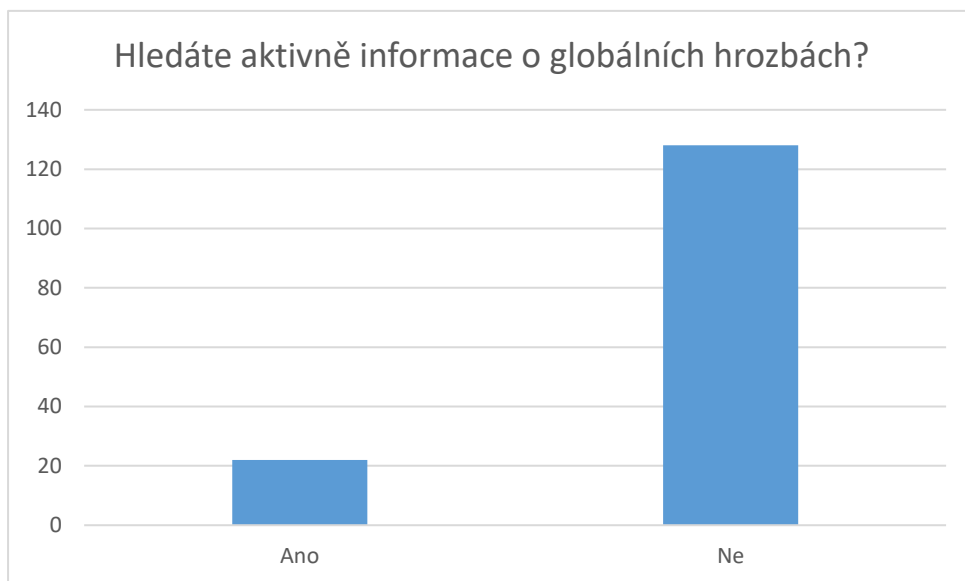
Třetí otázka byla zaměřena na zjištění, zda se obyvatelstvo již setkala s pojmem globální hrozby. Dle dotazníkové setření se celkem 135 respondentů s pojmem již v minulosti setkala, naopak je zde i 15 osob, které pojem globální hrozby nezná.

Obrázek 8 Grafické vyhodnocení otázky č. 3

*(zdroj: vlastní)***Otázka č. 4:** Hledáte aktivně informace o globálních hrozbách?

Další otázka byla položena s cílem zjistit, zda obyvatelé aktivně vyhledávají informace o globálních hrozbách. Pouze 22 respondentů odpovědělo kladně a informace vyhledávají. Zbylých 128 respondentů odpovědělo, že aktivně informace nevyhledávají.

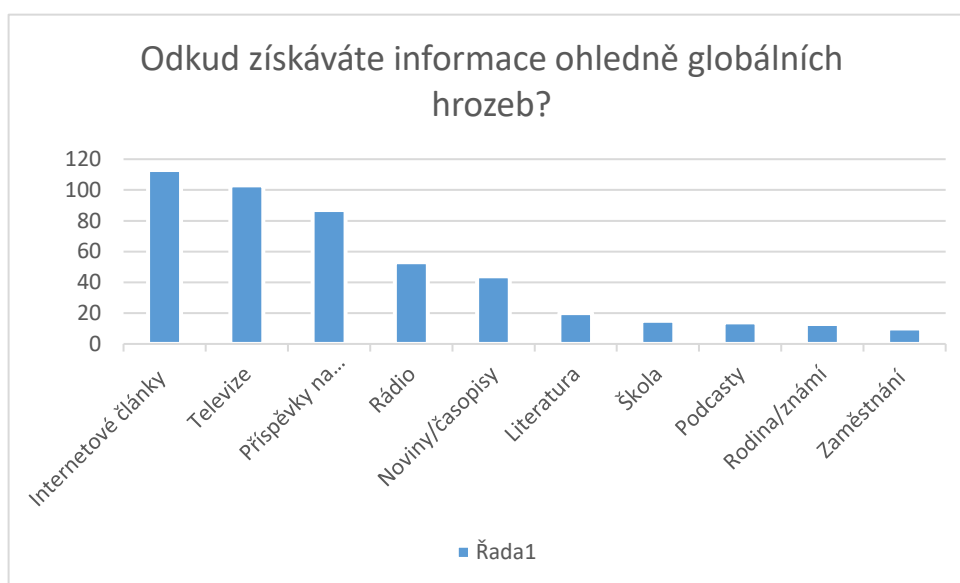

Obrázek 9 Grafické vyhodnocení otázky č. 4

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 5: Odkud získáváte informace ohledně globálních hrozeb?

Otázka číslo 5 cílila na zjištění, odkud obyvatelé získávají informace o globálních hrozbách. Mezi nejčastější odpovědi patřily internetové stránky a televize, kdy byla tato možnost vybrána více než 100krát. Jako třetí nejčastější odpovědi byly příspěvky na sociálních sítích, kdy pro tuto možnost hlasovalo 87 respondentů. Celkem 53 osob hlasovalo pro rádio a 44 osob pro noviny či časopisy. Naopak nejméně vybíranými odpověďmi byly možnosti získávání informací z literatury, školy, podcastů, od rodiny či známých a ze zaměstnání. Všechny tyto možnosti byly zvoleny méně než 20krát.

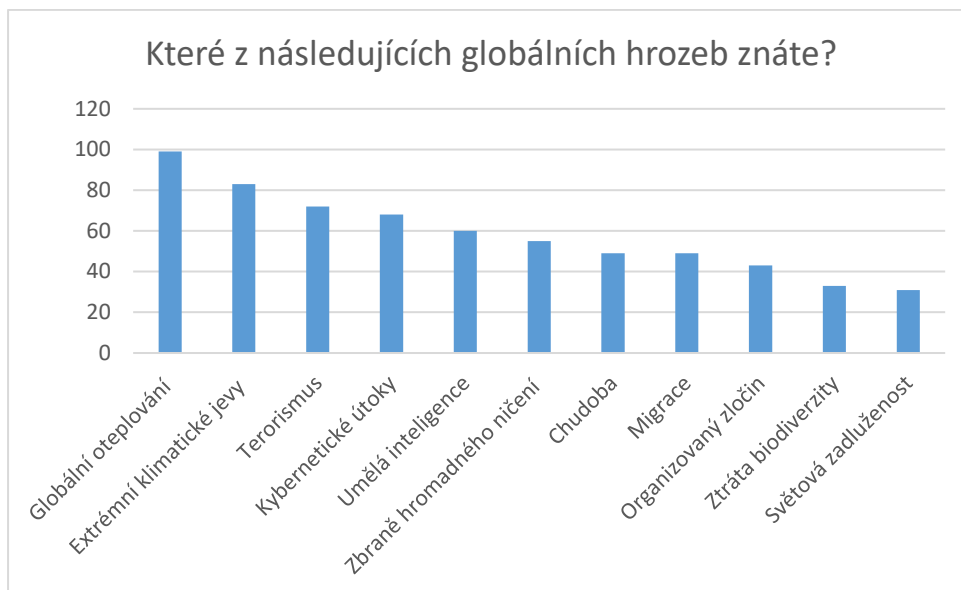

Obrázek 10 Grafické vyhodnocení otázky č. 5

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 6: Které z následujících globálních hrozeb znáte?

Tato otázka se již zaměřovala na vybrané globální hrozby. Zde bylo účelem zjistit, o kterých globálních hrozbách mají respondenti největší povědomí. Nejvíce vybranou hrozbou bylo globální oteplování, pro tuto hrozbu hlasovalo celkem 99 osob. Dále 83 respondentů hlasovalo pro extrémní klimatické jevy. Jako třetí nejznámější hrozbou byl zvolen terorismus, který vybralo celkem 72 respondentů. Dále byly nejčastěji vybírány i kybernetické útoky a umělá inteligence, kde tyto dvě globální hrozby spolu úzce souvisí. Méně častými odpověďmi byly vybírány hrozby ZHN, chudoby, migrace, organizovaného zločinu, biodiverzity a světové zadluženosti. Všechny tyto globální hrozby byly vybrány méně než 55 respondenty, což představuje pouze čtvrtinu celkového počtu respondentů.

Obrázek 11 Grafické vyhodnocení otázky č. 6

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 7: Vyberte 3 globální hrozby, které považujete za nejzávažnější.

Otázka číslo 7 patří je nejzásadnější otázkou celého dotazníkové šetření. Na základě těchto odpovědí byly dále vybrané hrozby použity pro zpracování metody What-if a metody predikce.

Otázka byla položena s cílem zjistit, které globální hrozby obyvatelstvo považuje za nejzávažnější. V této otázce bylo možné vybrat pouze tři odpovědi. Celkem 95 respondentů zvolilo za nejzávažnější globální hrozbu globální oteplování, tato hrozba tedy zůstává od otázky číslo 6 stále na první příčce. Jako druhou nejzávažnější hrozbu považují obyvatelé terorismus, zde hlasovalo celkem 76 respondentů. Třetí hrozbou byly vybrány kybernetické útoky, zde pro tuto možnost hlasovalo 57 respondentů. Celkem 50 respondentů hlasovalo pro ZHN a 49 osob vybralo extrémní klimatické jevy. Nejméně byly vybírány hrozby migrace, chudoby, umělé inteligence, organizovaného zločinu, světové zadluženosti a ztráty biodiverzity.

Na základě odpovědí respondentů bylo vybráno prvních pět globálních hrozeb, které obyvatelstvo řadí mezi nejzávažnější, k dalšímu zpracování v diplomové práci.

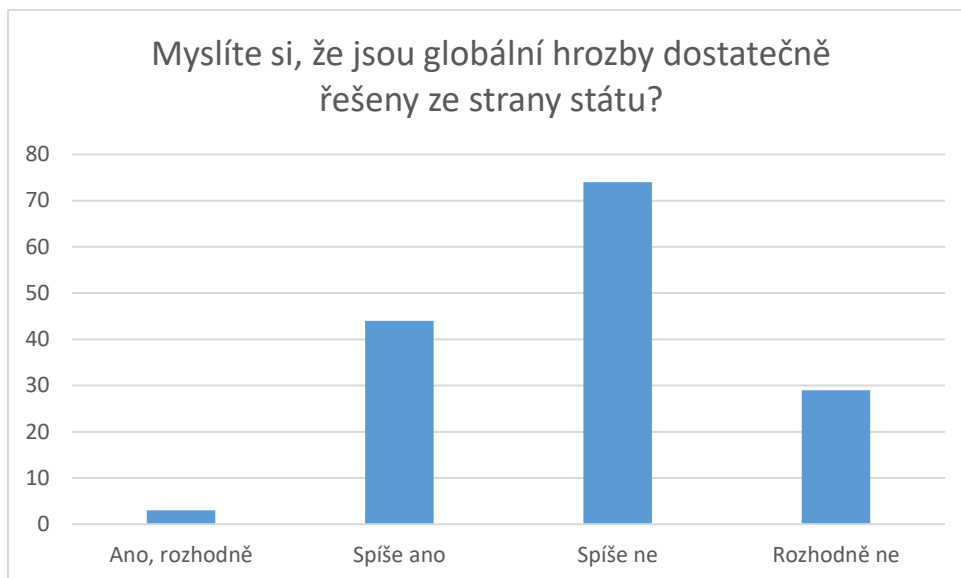

Obrázek 12 Grafické vyhodnocení otázky č. 7

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 8: Myslíte si, že jsou globální hrozby dostatečně řešeny ze strany státu?

Další otázka byla položena se záměrem zjistit, zda si obyvatelstvo myslí, že jsou globální hrozby dostatečně řešeny ze strany státu. Z grafu níže lze vyvodit, že většina respondentů zvolila odpověď spíše ne, celkem pro tuto odpověď hlasovalo 74 osob. Část respondentů však hlasovalo kladně a zvolilo odpověď spíše ano, celkem 44 osob. Dále si 29 respondentů myslí, že problematika globálních hrozeb rozhodně není dostatečně řešena, a naopak se našly i 3 osoby, které hlasovaly pro možnost rozhodně ano. Z této otázky tedy vyplívá, že většina respondentů si myslí, že globální hrozby nejsou dostatečně řešeny ze strany státu.

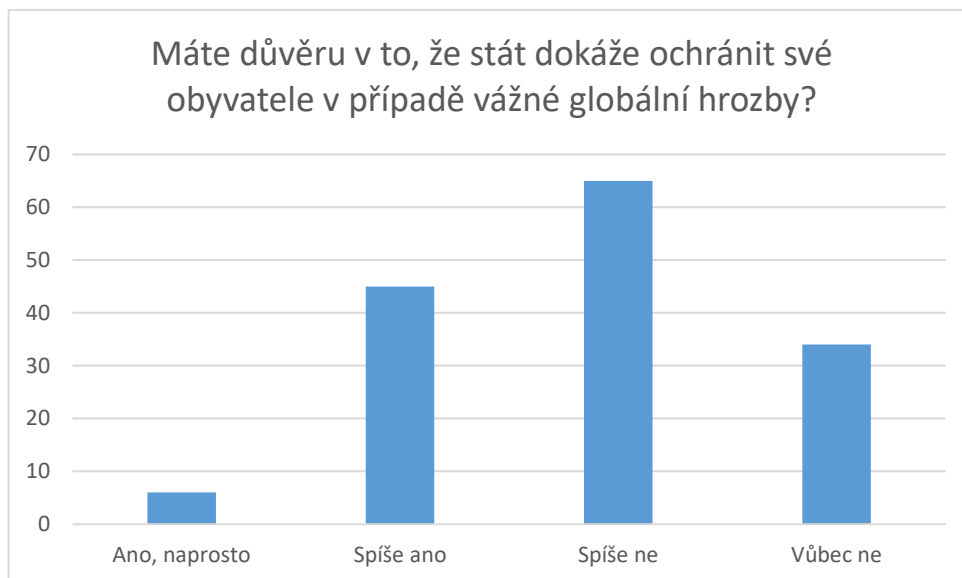

Obrázek 13 Grafické vyhodnocení otázky č. 8

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 9: Máte důvěru v to, že stát dokáže ochránit své obyvatele v případě vážné globální hrozby?

V návaznosti na otázku číslo 8 byla položena další otázka, s cílem zjistit, zda má obyvatelstvo důvěru ve stát, a zda si myslí, že by stát dokázal své obyvatele ochránit před vážnou globální hrozbou. Na základě této otázky bylo zjištěno, že celkem 65 respondentů zvolilo odpověď spíše ne a dalších 34 respondentů odpověď vůbec ne. Z toho lze vyvodit, že celkem 99 osob nemá důvěru ve stát, co se týče ochrany obyvatel. Naopak 51 respondentů hlasovalo pro možnost spíše ano a ano, naprosto. V tomto případě se však jedná pouze o čtvrtinu respondentů, kteří vkládají důvěru ve stát.

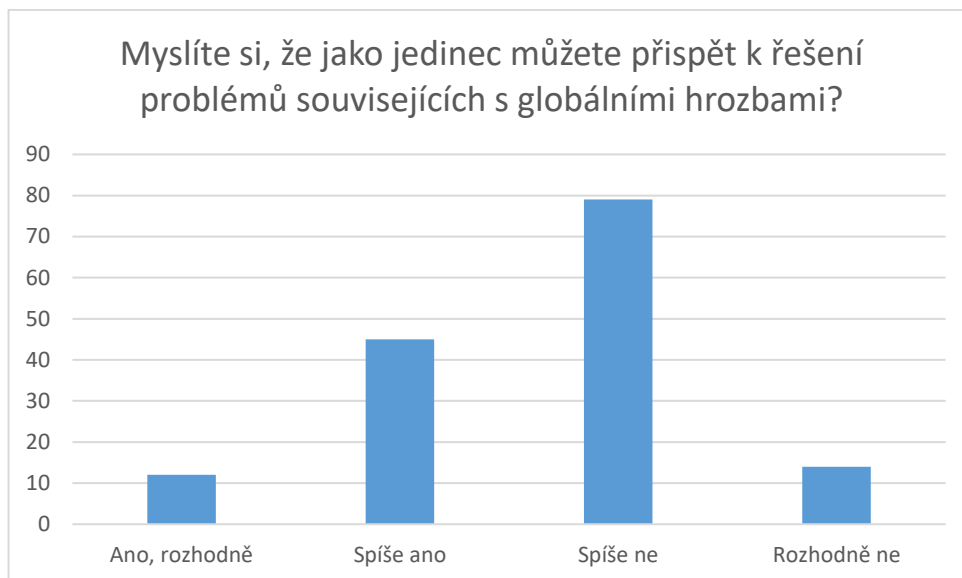

Obrázek 14 Grafické vyhodnocení otázky č. 9

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 10: Myslíte si, že jako jedinec můžete přispět k řešení problémů souvisejících s globálními hrozbami?

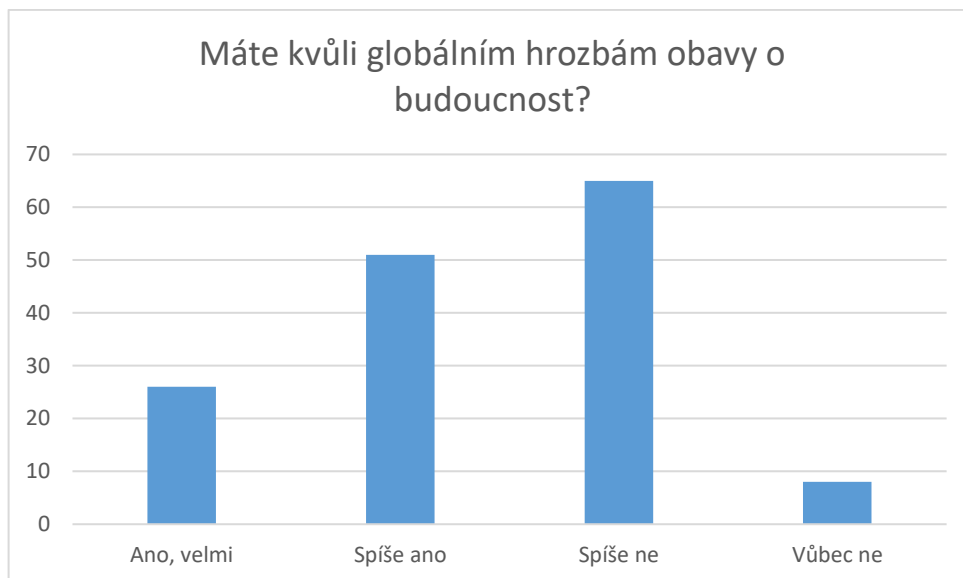
Otázka číslo 10 byla směřována na obyvatele, s cílem zjistit, zda si myslí, že jako jedinci mohou přispět k řešení problémů spjatými s globálními hrozbami. Zde opět převládala odpověď spíše ne. Pro tuto možnost hlasovalo celkem 79 respondentů. Dalších 14 respondentů zvolilo odpověď rozhodně ne, celkem tedy 93 respondentů nesouhlasí s tvrzením, že jako jedinci mohou přispět ke zlepšení problematiky globálních hrozeb. Co se týče odpovědí ano, rozhodně a spíše ano, zde hlasovalo dohromady 57 respondentů. Jedná se však opět pouze o čtvrtinu respondentů, kteří hlasovali v této otázce kladně

Obrázek 15 Grafické vyhodnocení otázky č. 10

*(zdroj: vlastní)***Otázka č. 11:** Máte kvůli globálním hrozbám obavy o budoucnost?

Dále byla v dotazníkovém šetření položena otázka, zda mají obyvatelé obavy o svoji budoucnost. Na základě odpovědí je zřejmé, že zde hlasovala přibližně polovina respondentů pro odpovědi ano, velmi a spíše ano, a naopak i polovina respondentů hlasovala pro spíše ne a vůbec ne. Z těchto odpovědí lze vyvodit, že polovina obyvatelstva má strach o svoji budoucnost v souvislosti s vývojem globálních hrozeb.

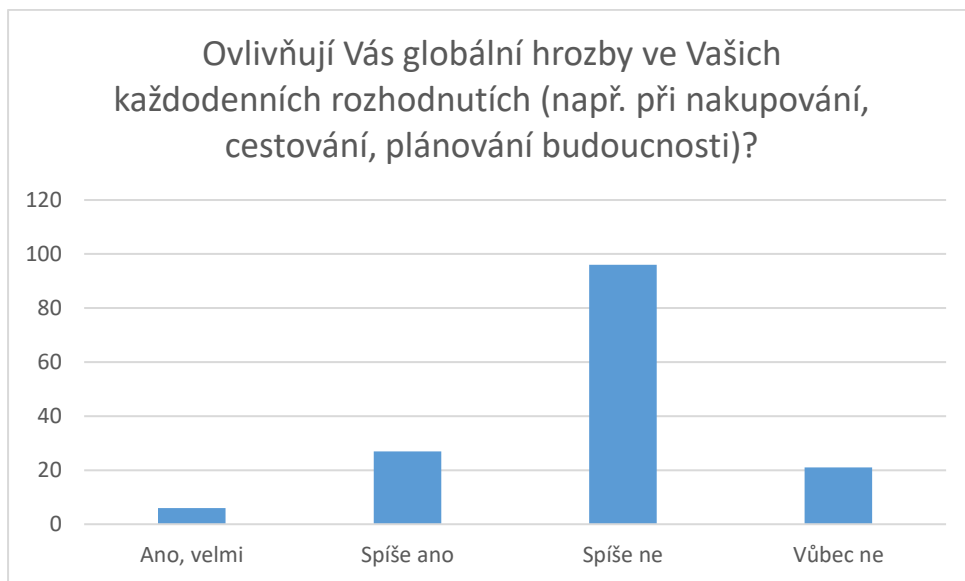

Obrázek 16 Grafické vyhodnocení otázky č. 11

(Zdroj: vlastní)

Otázka č. 12: Ovlivňují Vás globální hrozby ve Vašich každodenních rozhodnutích (např. při nakupování, cestování, plánování budoucnosti)?

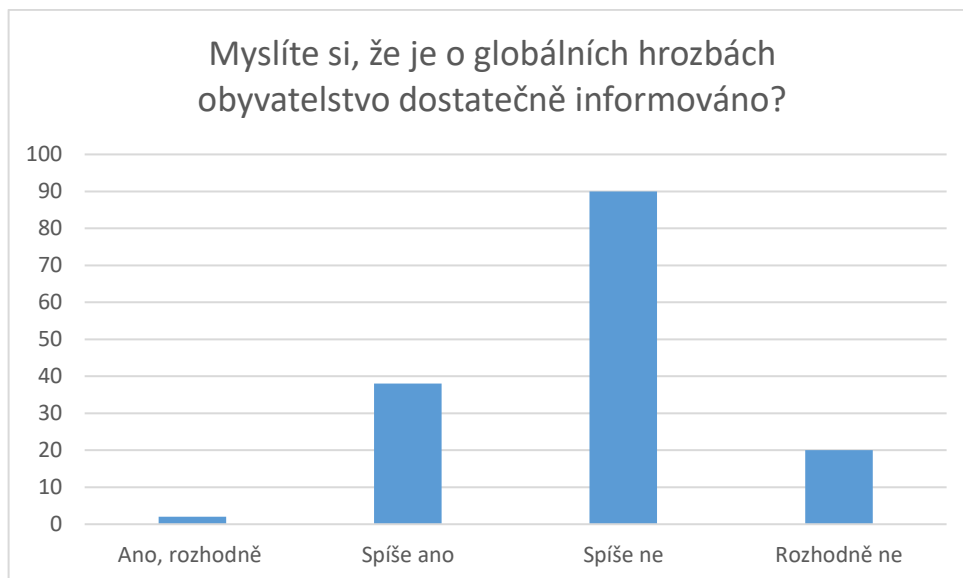
Otázka č. 12 se zaměřovala na vliv globálních hrozeb na rozhodování obyvatel v běžných situacích. Z grafu lze na první pohled vidět, že u této otázky převládala odpověď spíše ne. Celkem tuto odpověď vybralo 96 osob a 21 osob dále zvolilo odpověď vůbec ne. Naopak pouze 33 osob, hlasovaly pro možnosti ano, velmi a spíše ano a jejich rozhodnutí mohou být globálními hrozbami ovlivněny.

Obrázek 17 Grafické vyhodnocení otázky č. 12

*(zdroj: vlastní)***Otázka č. 13:** Myslíte si, že je o globálních hrozbách obyvatelstvo dostatečně informováno?

V poslední části dotazníkového šetření byla položena otázka, zda si obyvatelé myslí, že je obyvatelstvo dostatečně informováno o problematice globálních hrozeb. Celkem 90 respondentů hlasovalo pro odpověď spíše ne, dalších 20 pro odpověď rozhodně ne. Odpověď spíše ano zvolilo 38 respondentů a pro ano, rozhodně hlasovaly pouze 2 osoby. Je zde zřejmé, že mezi obyvateli převládá spíše názor, že je obyvatelstvo nedostatečně informováno.

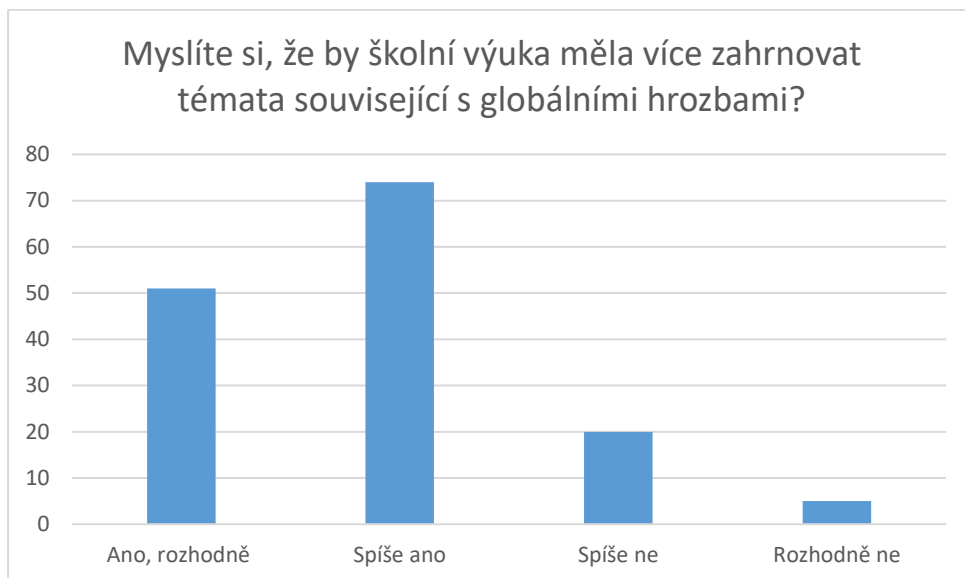

Obrázek 18 Grafické vyhodnocení otázky č. 13

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 14: Myslíte si, že by školní výuka měla více zahrnovat témata související s globálními hrozbami?

Otázka č. 14 se zaměřuje na názor obyvatel, ohledně zařazení témat souvisejících s globálními hrozbami do školní výuky. Zde většina respondentů hlasovala kladně, celkem 125 respondentů hlasovaly pro možnosti ano, rozhodně a spíše ano. Našlo se však i 25 osob, které by do školní výuky témata s touto problematikou nezahrnovala.

Obrázek 19 Grafické vyhodnocení otázky č. 14

*(zdroj: vlastní)***Otázka č. 15:** Jaký vývoj globálních hrozeb očekáváte v budoucnosti?

Poslední otázka byla položena, s cílem zjistit, jak si obyvatelé myslí, že se situace s globálními hrozbami bude v budoucnosti vyvíjet. Z grafu je patrné, že převládala odpověď, že se situace bude spíše zhoršovat, tuto možnost zvolilo 96 respondentů. Dále 36 respondentů hlasovalo pro možnost, že situace zůstane přibližně stejná, jako panuje dosud. Pouze 8 respondentů si myslí, že se situace s globálními hrozbami bude zlepšovat a 10 respondentů zvolilo možnost, že nedokážou budoucí vývoj posoudit.

Obrázek 20 Grafické vyhodnocení otázky č. 15

(zdroj: vlastní)

5.1 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit úroveň povědomí veřejnosti o problematice globálních hrozeb, jejich vnímání závažnosti těchto hrozeb a ochotu se o problematiku zajímat. Dotazník vyplnilo celkem 150 respondentů, jejichž odpovědi byly použity pro provedení dalších analýz v této diplomové práci.

První dvě otázky dotazníku se zaměřovaly na základní demografické údaje respondentů. Dotazník vyplnilo celkem 99 žen a pouze 51 mužů, což potvrzuje obecný trend, že ženy bývají ve vyplňování různých dotazníků aktivnější. Převaha ženského pohlaví však může mírně ovlivnit výsledky, především v otázkách týkajících se subjektivního vnímání rizika či důvěry, jelikož ženy častěji vyjadřují vyšší míru obav ohledně budoucnosti či životního prostředí.

Co se týče věkové struktury, většina respondentů spadá do generace Y (1981–1997). Jedná se o skupinu obyvatel, kteří vedou aktivní pracovní a rodinný život a zároveň jsou vystaveni největšímu množství informací o globálních hrozbách. Mladší generaci Z (1998–2009) zastupuje 37 osob a generaci X (1968–1980) pak pouze 27 respondentů. Velmi nízké zastoupení nejstarších věkových kategorií poukazuje na to, že tato část obyvatel nemá přístup k digitálním technologiím, popřípadě o tyto technologie nejeví zájem a k běžnému životu je nepotřebují. Naopak generace Alfa (2010 a více) má k digitálním technologiím

nejblíže, je však zřejmé, že se jedná o nejmladší generaci, která se nachází ve studentských letech a jejich zájmy jsou upřednostněny k jiným oblastem než k tématu globálních hrozeb.

Co se týče informovanosti obyvatel o globálních hrozbách, z odpovědí 3 a 4 vyplývá, že většina respondentů se již s pojmem globálních hrozeb setkala, celkem 135 osob, což lze brát jako pozitivní výsledek šetření. Naopak však pouze 22 osob uvedlo, že se o globální hrozby aktivně zajímá a vyhledává si informace. Tento nepoměr naznačuje, že povědomí o daném tématu neznamena automaticky i zájem se danou problematikou blíže zajímat či ji aktivně sledovat. To lze usuzovat pocitu, že obyvatelé v této problematice nemají dostatečný vliv či kompetence.

Otázka číslo 5 byla zaměřena na zdroje informací ohledně globálních hrozeb. Z odpovědí lze vyčíst, že mezi hlavní zdroje patří internet, televize a sociální síť. To odpovídá současným trendům v používání digitálních technologií. Co se týče těchto zdrojů, je zde však riziko, že informace nemusí být vždy pravdivé, je nutné tedy dbát na čerpání informací z ověřených zdrojů. Mezi další zdroje informací byly vybrány i noviny či rádio, které v tomto směru stále mají své místo, i když v menším počtu výběru. Naopak velmi málo respondentů vybralo možnosti jako školu či odbornou literaturu, což může signalizovat absenci nedostatečného začlenění problematiky globálních hrozeb do vzdělávacího procesu.

Na základě odpovědí na otázku č. 6 lze určit, že mezi nejznámější globální hrozby podle veřejnosti patří globální oteplování, extrémní klimatické jevy a terorismus. Vysoké povědomí o těchto hrozbách může být zapříčiněno jejich velkou medializací oproti ostatním hrozbám, jelikož mohou mít přímý vliv na běžný život obyvatel, například požáry, extrémní výkyvy počasí či sucha. Ačkoli se ČR dlouhodobě řadí mezi země s nižším rizikem výskytu teroristických útoků, výsledky dotazníku nasvědčují tomu, že obyvatelé v sobě nosí strach a nejistotu ohledně této hrozby. To může být zapříčiněno právě vyšší medializací útoků v jiných částech světa a celkovým vnímáním globální nestability.

Otázka č. 7 patří mezi nejzásadnější. Na základě těchto odpovědí byly vybrány globální hrozby pro další analýzu v praktické části. Odpovědi respondentů zároveň potvrzují závěry uvedené v odstavci výše. Za nejzávažnější globální hrozby jsou veřejností považovány globální oteplování, terorismus, kybernetické útoky, zbraně hromadného ničení a extrémní klimatické jevy.

Globální oteplování, terorismus a extrémní klimatické jevy se shodují s prvními třemi nejčastějšími volbami v otázce č. 6. Dále byly respondenty vybrány kybernetické útoky,

které v občanech mohou vyvolat obavy z důvodu rostoucí digitalizace ve všech oblastech běžného života. Zvyšujícím se využíváním digitálních technologií se občané více setkávají s kybernetickými útoky, které souvisí s finančními podvody či odcizením citlivých údajů. Dále byly čtvrtinou respondentů vybrány zbraně hromadného ničení. Výběr byl nejspíše ovlivněn současnou geopolitickou situací a ozbrojenými konflikty ve světě. Současná politická situace je napjatá a z toho vyplývá, že i občané mají obavy o budoucím vývoji a jsou si vědomi, že pokud dojde k vyvrcholení napětí mezi velmocemi, které vlastní ZHN, mohlo by dojít k nevratné katastrofě. Můžeme spoléhat na to, že použití ZHN je upraveno mezinárodními úmluvami a smlouvami, ale nelze s jistotou vyvrátit existenci rizika jejich použití. Zajímavé je, že migrace či umělá inteligence, které jsou v současné době také velmi diskutovanými tématy, byly respondenty považovány spíše za méně závažné hrozby. To může být způsobeno tím, že se o těchto hrozbách sice mluví, ale zatím nedošlo k větším negativním výkyvům či událostem, které by nabyly na jejich vážnosti.

Na základě otázek č. 8 a 9 bylo zjištěno, že veřejnost nepovažuje opatření státu za dostatečná a většina respondentů nemá důvěru v jeho schopnost chránit obyvatele v případě vážné globální hrozby. Tento výsledek je poměrně znepokojivý. Za těchto výsledky může stát především zkušenost obyvatel s řešením krizových situací v minulosti, přičemž nejvýraznějším příkladem může být pandemie Covid-19. V tomto období došlo k opakovanému selhání krizového řízení, častým změnám vydávaných opatření, rozdílným výroky od zástupců vlády a celkového chaotického postupu. Lze usoudit, že tyto negativní zkušenosti zanechaly v občanech obavy a nejistotu, že by stát, v případě další velké krize, nedokázal situaci adekvátně zvládnout.

Otázky 10, 11 a 12 byly zaměřeny na to, jak občané vnímají svůj vliv na řešení globálních hrozeb, jaké jsou jejich obavy o budoucnost a zda hrozby ovlivňují jejich každodenní rozhodování. Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů si nemyslí, že by byly schopni, jako jedinci, ovlivnit vývoj globálních hrozeb. To může být zapříčiněno nedostatkem informací o této problematice. Občané také často vnímají globální hrozby, jako něco příliš rozsáhlého a vzdáleného a nevěří, že by jejich úsilí mohlo situaci jakkoli ovlivnit. Přestože polovina respondentů uvedla, že mají obavy o svoji budoucnost, pouze 33 osob uvedlo, že tyto obavy mají vliv na jejich každodenní rozhodnutí. To naznačuje, že občané jsou si vědomi možné hrozby, ale nemá to vliv na jejich reálné jednání.

Odpovědi získané v rámci otázek 13 a 14 ukazují, že převážná většina respondentů vnímá informovanost obyvatel o globálních hrozbách za nedostatečnou. Tento fakt může

vést z toho, že média zprostředkovávají informace až o samotném projevu krize, namísto toho, aby docházelo k informovanosti občanů o prevenci nebo příčinách, které těmto hrozbám předcházejí. V návaznosti na to, by opět výrazná většina respondentů uvítala zařazení této problematiky do školní výuky. To naznačuje tomu, že občané považují školu za důležitý nástroj, kde by mohlo docházet k předávání důležitých informací a budování zodpovědného přístupu k řešení globálních výzev již od studentských let.

Poslední otázka měla za cíl zmapovat názor obyvatel ohledně budoucího vývoje globálních hrozeb. Na základě výsledků je zjevné, že většina respondentů se domnívá, že se situace s globálními hrozbami bude v budoucnosti zhoršovat. Tento pohled veřejnosti může být ovlivněn negativními zprávami v médiích, ale i dlouhodobým pocitem, že nedochází k žádnému zlepšení v této oblasti. Tento postoj občanů může dále souviset, jak již bylo zmíněno, s nízkou důvěrou ve stát, co se týče ochrany obyvatelstva a adekvátní reakce na možné krize.

Výsledky dotazníkového šetření přinesly důležitý pohled na to, jak občané České republiky vnímají problematiku globálních hrozeb. Výsledky poukazují na určitou míru nejistoty a nedůvěry obyvatel ve stát a zároveň se potýkají i s obavami o vlastní budoucnost. Přesto se však obavy občanů nijak neprojevují v jejich každodenním chování či rozhodování, která by mohla přispět ke zmírnění aktuálních problémů.

6 PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE GLOBÁLNÍCH HROZEB

Metoda predikce představuje systematický proces odhadu budoucího vývoje na základě analýzy současných a historických dat. Využívá různé metody, včetně statistických, matematických a expertních přístupů nachází uplatnění napříč obory, jako jsou ekonomie, demografie či enviromentální vědy. Predikce se zaměřuje na konkrétní jevy a časové horizonty, přičemž výsledkem je odhad budoucího stavu. Je však důležité si uvědomit, že každá predikce sebou nese určitou míru nejistoty, která vychází z nestálosti vstupních dat a zvoleného postupu zpracování. (Buřita, 2003)

Za účelem zpracování metody predikce globálních hrozeb bylo klíčové vymezit konkrétní hrozby, které budou dále analyzovány z hlediska jejich možného budoucího vývoje a dopadů na společnost.

Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření bylo vybráno pět hrozeb, které respondenti považují za nejzávažnější. Mezi ně patří:

- globální oteplování,
- terorismus,
- zbraně hromadného ničení,
- kybernetické útoky,
- extrémní klimatické jevy.

Tyto hrozby byly vybrány jako témata pro následující predikční analýzu, která se zaměří na jejich možný budoucí vývoj a potencionální dopad na obyvatelstvo.

6.1 Predikce vývoje globálního oteplování

Globální oteplování představuje jednu z nejzávažnějších výzev současného světa a je předmětem intenzivního zájmu vědeckých institucí. V posledních desetiletích se změny klimatu projevují stále zřetelněji, a to jak v nárůstu průměrných teplot, tak v četnosti a síle meteorologických změn. Podle dat Světové meteorologické organizace a Mezivládního panelu pro změnu klimatu (dále jen „IPCC“) již globální teplota překročila hranici oteplení o 1,5 °C ve srovnání s obdobím před začátkem průmyslové revoluce. Rok 2024 se stal zároveň neteplejším v historii měření, což jen potvrzuje trend výrazného klimatického vývoje. Pokud vývoj globálního oteplování bude pokračovat dosavadním tempem a nedojde

k zásadním změnám v jeho snižování, je pravděpodobné, že do poloviny tohoto stolení se globální teplota zvýší o 2 až 3 °C oproti době před již zmíněnou průmyslovou revolucí.

Tento vývoj bude mít komplexní dopad a často i vzájemně propojené důsledky s jinými globálními hrozbami. Jedním z nejvýraznějších bude nárůst extrémních meteorologických jevů, mezi které patří vlny veder, dlouhodobá sucha, silné bouřky či přívalové deště. Tyto jevy nejen ohrozí lidské životy, ale rovněž vážně poškodí zemědělský průmysl, infrastrukturu, dostupnost pitné vody a stabilitu ekosystémů. S pokračujícím oteplováním bude docházet k tání ledovců, což bude zvyšovat hladinu oceánů. Výrazné změny budou probíhat také v ekosystémech, kdy bude docházet k přesunu vegetačních zón, bude ovlivněn migrační vzorec živočichů a zvýší se vymírání druhů, které se nestihnou adaptovat na nové podmínky.

Jedním z dalších možných scénářů, související s globálním oteplováním bude i nárůst migrace obyvatelstva z některých oblastí světa, ve kterých bude stále obtížnější až nemožné zajistit si základní životní podmínky. Mezi nejvíce ohrožené části patří státy jižní Asie a subsaharské Afriky. Dle dostupných studií se odhaduje, že do roku 2050 by mohlo být až 216 miliónů obyvatel nuceno migrovat uvnitř vlastních zemí v důsledku klimatických změn.

Migrace obyvatel bude mít zároveň i vliv na cílové země, které se budou muset vypořádat s příchodem velkého množství migrantů. Bude docházet ke zvýšení tlaku na infrastrukturu, pracovní trh, sociální a zdravotní systém, což by mohlo zvyšovat občanské nepokoje.

Co se týče vývoje globálního oteplení v souvislosti s Českou republikou, zde již změny přinášejí konkrétní dopady. Průměrné teploty na území ČR rostou rychleji, než se předpokládalo. V souvislosti s tím, se očekává nárůst počtu tropických dnů a výraznější teplotní extrémy. Do poloviny 21. století se budou vyskytovat častější sucha v letních měsících, které budou snižovat zemědělskou produkci. Globální oteplování bude mít vliv i na změnu struktury lesních porostů, kde bude docházet k ústupu některých druhů jehličnanů a budou nahrazovány listnatými druhy stromů, které převládající sucha zvládnou o něco lépe. Výrazné zatížení pocítí i vodní toky, kdy bude docházet ke snížení objemu vody a její kvality. Narůstající teploty budou zvyšovat i riziko zdravotních dopadů u obyvatelstva či šíření infekčních chorob.

Z uvedené predikce budoucího vývoje globálního oteplování vyplývá, že tato problematika není vzdálenou hrozbou budoucnosti, ale reálným procesem, který již nyní

zasahuje do běžného života obyvatel po celém světě. Pokud situace nebude řešena zásadními a rychlými opatřeními vedoucí ke snižování emisí skleníkových plynů a přizpůsobení se novým klimatickým změnám, budou se negativní následky stále více prohlubovat.

6.2 Predikce budoucího vývoje terorismu

Terorismus byl, a i nadále bude závažnou globální hrozbou, jehož podoba se však bude v následujících desetiletích měnit. Teroristické skupiny se v budoucnu budou více přizpůsobovat technologickému vývoji a měnícím se geopolitickým podmínkám. Tím budou skupiny schopny působit v nových oblastech.

V současné době jedním z klíčových regionů, kde se terorismus nejvíce projevuje, je oblast afrického Sahelu. Tato oblast má slabé státní instituce, trpí rozsáhlou chudobou a nedostatečným vzděláním, což bude nadále podporovat fungování teroristických skupin v této oblasti.

Co se týče Evropy a dalších vyspělých zemí, zde se bude terorismus pravděpodobně vyvíjet trochu jiným směrem. Díky technologickému vývoji bude vzrůstat počet menších teroristických skupin či jedinců, kteří se budou radikalizovat prostřednictvím internetu. Teroristické skupiny budou svoji ideologii propagovat a šířit prostřednictvím sociálních sítí, v uzavřených diskusních skupinách či šifrovanými zprávami.

Změna a vývoj bude vidět i ve způsobu provádění teroristických útoků, díky technologickému vývoji v oblasti dronů, umělé inteligence a kybernetických nástrojů bude sílit hrozba kyberterorismu, kdy teroristické skupiny budou schopny ohrozit například kritickou infrastrukturu státu i bez fyzické přítomnosti. S tím poroste i riziko, že se teroristické skupiny dostanou k přístupu k ZHN a tím dojde k rapidnímu zvýšení rizika potenciálního útoku.

Hrozba terorismu by mohla být v budoucnosti ovlivněna i zvyšujícími se globálními trendy jako je změna klimatu, růst populace či zhoršující se dostupnost přírodních zdrojů. Následkem toho bude narůstat počet zranitelných komunit lidí, které mohou být snadným cílem pro získání jejich důvěry teroristickými skupinami. To dále povede k většímu slábnutí státní moci v některých částech světa.

V souvislosti s budoucím vývojem terorismu by se dalo očekávat, že ke zhoršování této situace by mohlo docházet spíše v oblastech, které se již nyní potýkají s touto hrozbou. V ostatních zemích, kde v současnosti dochází k úspěšnému potlačování terorismu by

v budoucnu nemuselo dojít k rapidnímu zhoršení stávajícího stavu. Je však nutné se této hrozbě aktivně věnovat, rozšiřovat mezinárodní spolupráci, a především vést aktivní kroky vůči obyvatelstvu.

6.3 Predikce budoucího vývoje zbraní hromadného ničení

Zbraně hromadného ničení, do kterých spadají jaderné, chemické a biologické zbraně, budou i v nadcházejících desetiletích představovat zásadní bezpečnostní riziko pro společnost. Se související globalizací, technologickým pokrokem i rostoucím geopolitickým napětím lze předpokládat, že tato hrozba bude v budoucnosti nadále přetrvávat, ale v některých ohledech může i zesilovat.

Rostoucím politickým napětím bude patrný nárůst modernizace a rozšiřování prostředků ZHN. Státy s již existujícími zbraněmi se budou zaměřovat na další vývoj a vylepšování zbraní a také na zlepšení jejich přepravy. Bude růst riziko šíření těchto zbraní do dalších států, které v současné době nevlastní žádné ZHN.

Jak již bylo několikrát zmíněno, na základě vývoje kybernetických prostředků a umělé inteligence bude docházet k většímu propojení kybernetických technologií a ZHN. V minulosti byl hlavním rizikem fyzický útok s těmito zbraněmi, v budoucnu se lze obávat vzrůstající pravděpodobnosti kybernetických útoků společně se ZHN.

V budoucnu se dá také očekávat vývoj nových typů biologických zbraní, které budou využívat nové poznatky a objevy z oblasti biologie. Prostřednictvím genetického inženýrství bude možné vytvořit látky či patogeny, které budou cílené na specifickou část obyvatel a budou těžce detekovatelné. Bude zde hrozit i riziko, že tento vývoj nebudou provádět pouze státní instituce k tomu určené, ale i nestátní organizace či jednotlivci.

V souvislosti s civilním obyvatelstvem budou ZHN stále zdrojem obav a strachu nejen z důvodu jejich možného přímého použití, ale i z důvodu jejich vlivu na geopolitické vztahy, zbrojení a bezpečnostní politiku. Z aktuální politické situace je zřejmé, že v příštích desetiletích bude docházet i k opětovnému budování civilní obrany.

V této oblasti lze tedy očekávat, že ZHN budou i nadále patřit mezi závažné globální hrozby, které budou vyžadovat prohlubování mezinárodní spolupráce a právní úpravu, které budou na danou problematiku dohlížet.

6.4 Predikce budoucího vývoje kybernetických útoků

Vzhledem k rychlému technologickému rozvoji a stále větší digitalizaci napříč různými sektory, lze očekávat, že kybernetické útoky budou v budoucnu čím dál významnější hrozbou nejen pro státy, ale i pro běžné obyvatele. Již nyní lze sledovat, jak se klasické útoky přesouvají od běžných forem kriminality k cíleným a promyšleným operacím, které mají za cíl narušit důležité systémy, získat citlivá data nebo ochromit společnost. Z tohoto pohledu lze předpokládat, že v budoucnu bude docházet k růstu těchto útoků.

Kybernetické útoky úzce souvisí i s umělou inteligencí, která je momentálně v největším rozmachu. Útočníci budou tuto formu technologie využívat stále častěji, tím budou schopni své útoky automatizovat a přizpůsobovat se obranným mechanismům. Kybernetické útoky již nebudou vytvořeny pouze fyzickou osobou, ale budou narůstat počty útoků, které budou vytvořeny sofistikovaným systémem. Tyto chytré systémy se budou postupem času více zdokonalovat a budou schopni obejít i pokročilé bezpečnostní opatření. S rozšiřováním internetu a chytrých zařízení v každodenním životě obyvatel bude růst i počet zranitelných míst, na které budou útočníci cílit.

V souvislosti s umělou inteligencí a kybernetických útoků lze předpokládat, že významně poroste i problematika deepfake technologií, což znamená, falešné audiovizuální materiály, které jsou rozšířeny pomocí internetu mezi veřejnost. V budoucích letech se stanou běžným nástrojem útoků, s cílem manipulace s veřejností, pošpinění veřejně známe osobnosti či šíření paniky ve společnosti. V současnosti je již pomocí algoritmů možné analyzovat chování uživatelů na internetu, na základě toho se bude zvyšovat schopnost útočníků vytvářet přesně cílený obsah na určitou skupinu lidí.

Kybernetické útoky budou hrát roli i v rámci rostoucího napětí mezi státy, kdy se kyberprostor stane prostředím, pro útoky ze strany jiného státu za účelem oslabení systému. Státy budou nuceny zvýšit své investice do oblasti kybernetické bezpečnosti, aby předešly možným útokům.

Z hlediska běžných občanů se v budoucích letech zvýší počet úniků osobních údajů, zneužití identit a napadení zařízení, která budou součástí tzv. chytré domácnosti. Následkem většího vyžívání internetových služeb, které budou vyžadovat registraci uživatelů, bude narůstat pravděpodobnost úniku těchto dat. Útočníci se budou více zaměřovat na nepozornost uživatelů a na nedostatky samotných poskytovatelů internetových služeb.

Kybernetické útoky budou v následujících desetiletích nabývat na své vážnosti. S rozvojem umělé inteligence, rozšířením chytrých technologií a globalizací digitálního prostoru poroste, jak počet útoků, tak zároveň i jejich sofistikovanost. Útočníci budou schopni cílit přesněji a rychleji. Kybernetická bezpečnost proto bude nedílnou součástí ochrany společnosti a bude vyžadovat neustálou adaptaci k novým hrozbám.

6.5 Predikce budoucího vývoje extrémních klimatických jevů

Poslední predikcí je budoucí vývoj extrémních klimatických jevů. Tato hrozba úzce souvisí s globálním oteplováním, jelikož je převážně zapříčiněna právě tím.

V nadcházejících desetiletích lze s vysokou pravděpodobností očekávat, že výskyt a intenzita extrémních klimatických jevů budou dále narůstat. Změny ve složení atmosféry, zvýšená teplota povrchu a změny cirkulace vzduchu povedou ke stále častějším a nepředvídatelným výkyvům počasí, které budou mít dopad na společnost, hospodářství a přírodní prostředí.

Do poloviny 21. století lze očekávat, že se mnoho regionů bude více potýkat s extrémními výkyvy počasí, především vlny veder, které se postupem času stanou běžným každoročním jevem. V některých částech světa dojde k takovému nárůstu teplot, že to bude pro zdraví člověka nebezpečné, což v budoucnu povede k migraci velkého počtu obyvatel. Vysoká teplota bude mít i negativní vliv na zdraví obyvatel.

S vlny veder se pojí problematika sucha, která se postupem času stane také běžným každoročním jevem. Nejvíce zasažené budou oblasti, kde již v současné době trpí omezenými vodními zdroji, dále pak budou postihnuty i oblasti, které se s extrémními suchy setkaly jen zřídka. Problémy budou narůstat v oblasti kapacit pitné vody, snížení výnosů plodin v zemědělství či zvýšení rizika rozsáhlých požárů.

Následkem změn klimatu bude narůstat síla tropických bouří, které mohou být doprovázeny silnými větry a extrémními srážkami. Tímto jevem budou nejvíce zasaženy pobřežní oblasti, které budou nuceny v budoucnu řešit ochranná opatření.

Vzhledem k provázanosti klimatických jevů se bude zvyšovat četnost kombinovaných extrémních jevů, jako například stav vysokých teplot a přetrvávajícího sucha nebo naopak přívalové deště po dlouhém období bez srážek. Tyto události budou mít vážné dopady na jedince, ale i celou společnost.

7 METODA WHAT-IF

Metoda What-If, neboli metoda „Co se stane, když?“ je analýza, která slouží k identifikaci možných dopadů různých situací či odchylek od standartního postupu. V zásadě se jedná o formu diskuse, při níž skupina odborníků se znalostí daného tématu, formulují otázky a zkoumají tak potenciální rizika. (Procházková, 2004)

Na základě položení otázky „Co se stane, když?“ jsou zde autorkou diplomové práce identifikována potenciální rizika, související s vybranými globálními hrozbami. Následně byly zodpovězeny potenciální dopady rizik a v návaznosti na to, byla formulována vhodná opatření, která by mohla danou odchylku řešit.

Riziko 1

Co se stane, když se teroristické skupiny začnou více organizovat přes internet a sociální sítě?

- Odpověď: Může dojít k rychlejšímu šíření ideologie teroristické skupiny a k možnému nárůstu jejich členů po celém světě.
- Opatření: Nutno zajistit zvýšené sledování aktivit v kybernetickém prostoru, především pomocí sledování určitých typů aktivit, použitých slov či hledaných výrazů.

Riziko 2

Co se stane, když teroristické skupiny získají přístup k biologickým zbraním, které použijí k útoku ve velkém městě?

- Odpověď: V případě použití těchto zbraní by mohlo dojít k vysokému počtu obětí, přetížení či selhání zdravotnického systému následkem narůstajícího počtu zasažených osob. Dále by mohlo dojít ke vzniku epidemie, či dokonce pandemie, která by se mohla rozšířit po celém světě.
- Opatření: Zpřísnění kontrol nad výzkumem, výrobou, skladováním a přepravou biologických látek, které by mohly být zneužity jako zbraně. Dále posílení zpravodajské činnosti zaměřené na odhalování nelegálního obchodování s těmito látkami a rozvoj krizových plánů a školení zaměstnanců záchranných složek.

Riziko 3

Co se stane, když dojde k prolomení zabezpečení vládních systémů a dojde k úniku citlivých informací?

- Odpověď: Může dojít k ohrožení národní bezpečnosti a k nárůstu politických konfliktů.
- Opatření: Zvýšení úrovně kybernetického zabezpečení vládních systémů. Provádění pravidelných bezpečnostních auditů, zavedení více faktorového ověřování pro přístup k citlivým informacím a školení zaměstnanců v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Riziko 4

Co se stane, když dojde k masivnímu kybernetickému útoku na kritickou infrastrukturu velkého státu?

- Odpověď: Tento útok by mohl způsobit narušení či kolaps energetických sítí, dopravní infrastruktury či zdravotnických systémů, které by mohly dále vést ke vzniku paniky obyvatelstva.
- Opatření: Zajistit zlepšení zabezpečení hlavních oblastí infrastruktury. Dále zabezpečit, aby všechny státní instituce měly připraveny záložní plány pro případ kybernetického útoku. Dále by bylo vhodné posílení spolupráce mezi jednotlivými institucemi, za účelem předávání informací o možných kybernetických hrozbách.

Riziko 5

Co se stane, když vypukne konflikt mezi dvěma státy, které vlastní jaderné zbraně?

- Odpověď: V případě použití jaderných zbraní může dojít ke katastrofickým scénářům, mezi které patří především usmrcení masivního množství obyvatel, zamoření životního prostředí či narušení globální infrastruktury. Dalším následkem by byl vznik paniky a chaosu mezi obyvateli. I pouhá výhružka jejich použití může způsobit velké politické napětí mezi státy.
- Opatření: Důraz a podpora mezinárodního dialogu a snaha o snížení napětí mezi těmito státy. Důraz na dlouhodobé udržování smluv o jaderných zbraních a posilování role mezinárodních organizací (OSN, aj.)

Riziko 6

Co se stane, když dojde k úniku zbraní hromadného ničení při jejich přepravě nebo skladování?

- Odpověď: Může dojít k usmrcení obyvatel, popřípadě k závažnému poškození jejich zdraví. Dále by došlo k znečištění životního prostředí v zasažené oblasti.
- Opatření: Nutno zajistit intenzivní proškolení osob, které se podílejí na přepravě a skladování. Zajistit zvýšenou fyzickou ostrahu a zesílení pravidelných kontrol při jejich manipulaci a skladování.

Riziko 7

Co se stane, když se globální teplota zvýší o 2-3 °C?

- Odpověď: Dojde k nárůstu extrémních klimatických jevů, mezi které patří vlny veder, sucha, silné bouře či povodně, což může vést k nedostatku pitné vody, potravinové krizi a celkovému zhoršení životních podmínek.
- Opatření: Nutno aktivně řešit snížení emisí skleníkových plynů prostřednictvím přechodu na obnovitelné zdroje. Posílení mezinárodní spolupráce v rámci celého světa a zavedení platné legislativy upravující problematiku globálního oteplování.

Riziko 8

Co se stane, když dojde ke kolapsu oceánských proudů, které pomáhají regulovat světové klima?

- Odpověď: V případě zpomalení či zastavení těchto proudů hrozí masivní tání ledovců a narušení klimatické stability světa.
- Opatření: Zvýšit intenzivní sledování těchto proudů, omezit globální oteplování, které tento proces urychluje. Zpracování adaptačních scénářů a strategií pro oblasti, které by byly kolapsem nejvíce zasaženy.

Riziko 9

Co se stane, když dojde k nárůstu sociální nerovností důsledkem klimatických změn?

- Odpověď: Klimatické změny nejvíce postihují chudší oblasti světa, tím by mohlo dojít především k masivní migraci obyvatel. Prohlubování sociální nerovnosti může dále vést ke konfliktům mezi občany s cílem zajištění lepších životních podmínek.

- Opatření: Zvýšení spolupráce mezi vyspělými zeměmi a humanitárními organizacemi, které by mohly vést programy pro rozvoj odvětví zemědělství, vzdělání či zdravotnictví v dané oblasti. Vzdělání by mohlo být zaměřeno na obnovitelné zdroje a na informování obyvatel ohledně klimatických změn.

Riziko 10

Co se stane, když budou dlouhodobá sucha přetrvávat i několik sezón?

- Odpověď: Sucha mohou negativně ovlivnit zemědělství, především nedostatkem vláhy. Dojde ke snížení výnosů vypěstovaných plodin, což by mohlo vést k možnému zániku farmářských podniků a tím ke zdražení potravin.
- Opatření: Zavedení úsporných opatření ve spotřebě vody. Dále ze strany státu zavést dotační programy pro zavedení efektivních zavlažovacích systémů a alternativních zdrojů vody (recyklace vody). Nalézt vhodnější a odolnější rostliny, které lze pěstovat v případě dlouhodobého sucha.

Metoda What-if je efektivní nástroj pro identifikaci potencionálních rizik souvisejících s vybranými globálními hrozbami. Její použití umožnilo provést analýzu možných negativních scénářů, definovat jejich dopady a na základě toho navrhnout vhodné opatření, které by mohlo vést ke zlepšení dané situace. Tato analýza dále přispěla k lepšímu pochopení provázanosti vybraných hrozeb a poukazuje na nutnost dané hrozby aktivně řešit.

8 DOPORUČENÍ PRO UDRŽENÍ ČI ZLEPŠENÍ SOUČASNÉ PROBLEMATIKY GLOBÁLNÍCH HROZEB

Globální hrozby představují významné riziko pro společnost, životní prostředí i budoucí vývoj světa. Jejich dopady se dotýkají všech oblastí života a postupem času se mohou dále prohlubovat. Z tohoto důvodu je důležité hledat způsoby, jak se na rizika spojená s globálními hrozbami připravit, nebo z lepšího hlediska hledat způsoby, jak tato rizika udržet na přijatelné míře. Tato kapitola je zaměřena na doporučení, která by mohla přispět ke zlepšení stávající situace a zvýšit odolnost společnosti vůči těmto hrozbám.

Je však nutné si uvědomit, že globální hrozby zasahují celý svět a jsou velmi složité a provázané. Z tohoto důvodu není v možnostech jedince navrhnout opatření, který by mohla zásadním způsobem ovlivnit jejich vývoj. Cílem této kapitoly proto není nabídnout řešení globálních hrozeb, ale spíše poukázat na oblasti, kde by bylo vhodné se zaměřit na změnu, zlepšení či prevenci.

ZVÝŠENÍ INFORMOVANOSTI OBYVATEL

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že informovanost veřejnosti o problematice globálních hrozeb je na nedostatečné úrovni. Přestože se většina respondentů s tímto pojmem již setkala, aktivní zájem o tuto problematiku vykazuje pouze malá část z nich.

Jedním z navrhovaných opatření je vytvoření centralizovaného informačního portálu pod vedením státní správy, který by občanům nabídl ověřené, přehledné a srozumitelné informace o jednotlivých typech globálních hrozeb a o možnostech jejich řešení a možnosti prevence. Součástí tohoto portálu by mohly být i interaktivní prvky, jako například krátká videa či simulace krizových situací, které by přispěly k větší srozumitelnosti informací pro širokou veřejnost.

Dalším důležitým doporučením, které by pomohlo ke zvýšení informovanosti obyvatel, jsou rozsáhlé mediální kampaně, jejichž cílem by bylo zvýšení povědomí především o závažnosti globálních hrozeb a jejich možnému negativnímu dopadu na běžný život občanů. Tato kampaň by byla vedena napříč různými typy médií od televize, přes rádia, noviny či sociální sítě. Měly by být zároveň použity i různé formáty kampaní, které by působily na různé cílové skupiny. V souvislosti se zvýšením povědomí o globálních hrozbách by mohlo pomoci i to, že by do kampaní mohly být začleněny známé osobnosti a především influenceři, kteří by zajistili vysoký dosah především mezi mladými lidmi, kteří

by zhoršující se stav globálních hrozeb mohly brát daleko vážněji než například starší generace.

ZAČLENĚNÍ PROBLEMATIKY DO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Školní výuka představuje klíčový nástroj k formování postojů mladé generace. Vzhledem k rostoucí závažnosti globálních hrozeb by bylo vhodné zavést témata týkajících se globálních hrozeb do vzdělávacích osnov. Školní výuka by měla zahrnovat nejen fakta a souvislosti, ale měla by se zaměřovat na celkové kritické myšlení, schopnost analyzovat rizika a hledat možná řešení. Problematika globálních hrozeb by se na základních školách dala rozložit napříč celým spektrem předmětů. V rámci zeměpisu by bylo možné probírat témata související s klimatickými změnami, migrací, nedostatkem obnovitelných zdrojů či problematiku regionálních konfliktů. V předmětu občanská výchova by mohly být rozebírány otázky bezpečnosti, mezinárodní spolupráce či chudoby. Biologie a chemie by mohla objasnit znalosti v oblasti zbraní hromadného ničení, pandemií či zvyšujícího se znečištění životního prostředí. V poslední řadě v rámci informatiky by bylo velmi vhodné rozvíjet u žáků digitální gramotnost a základní principy kybernetické bezpečnosti, za účelem předcházení kybernetickým útokům u generace, která má k digitálním technologiím nejbližší.

Co se týče středních a vysokých škol, zde by bylo vhodné uvažovat o zavedení samostatného předmětu, který by studentům poskytl širší pohled a porozumění na fungování současného světa. Tento předmět by bylo vhodné zařadit alespoň v prvním roce studia, kdy by studenti měli možnost se seznámit se základními principy geopolitických vztahů, ekonomických souvislostí a globálních výzev. Cílem zavedení tohoto předmětu by bylo formování mladých lidí v souvislosti s rozvojem kritického myšlení, orientace ve složitých mezinárodních otázkách a vnímání odpovědnosti jedince v globálním kontextu. Na základě toho by mohlo dojít k nárůstu informovaných, zodpovědných a angažovaných občanů, kteří by daleko lépe reagovali na výzvy aktuálního světa.

ROZVOJ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Vzhledem ke komplexní povaze globálních hrozeb je nezbytné posilovat mezinárodní spolupráci na všech úrovních. V souvislosti s touto problematikou není v silách jednotlivých států čelit těmto výzvám samostatně. Proto je nutné prohlubovat již aktuální spolupráci v rámci mezinárodních struktur, jako jsou OSN, EU, Severoatlantická aliance (dále jen „NATO“), Světová zdravotnická organizace (dále jen „WHO“) nebo Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „OECD“). Rozvíjející se spolupráce by měla

zahrnovat především sdílení významných informací a dat v souvislosti s globálními hrozbami a dále by se měla zvýšit spolupráce při vytváření nových strategických postupů či krizových plánů.

Dalším důležitým krokem v této oblasti je aktivní navázání a prohlubování spolupráce s vědeckými a výzkumnými institucemi, které se zabývají problematikou globálních hrozeb a mají snahu najít cestu ke zlepšení situace. Tyto instituce disponují odbornými členy ze zdravotnictví, kybernetické bezpečnosti, ekonomie či dalších oblastí a v rámci jejich činnosti mohou dojít k zajímavým poznatkům, které by vedly k novým řešením.

Neméně důležitá je i spolupráce s humanitárními organizacemi, které globální výzvy řeší přímo v terénu a mají praktické zkušenosti s riziky a dopady. Humanitární organizace často zajišťují první pomoc v oblastech zasaženými přírodními katastrofami, konflikty nebo pandemiemi. Zároveň je jejich činnost směřována i na oblast prevence a osvěty. Dalším vhodným krokem by bylo vytváření partnerství mezi státními institucemi a humanitárními organizacemi s cílem rozšiřování humanitární pomoci do rozvojových zemí, kde se často obyvatelé potýkají se zhoršujícími se životními podmínkami a chudobou. Za pomoci humanitárních organizací by zde mohly probíhat adaptační a preventivní programy s cílem lepšího se vypořádání s globálními hrozbami a jejich dopady.

LEGISLATIVA A MEZINÁRODNÍ DOHODY

V závislosti na dynamické vývoji globálních hrozeb je nezbytné přehodnotit a aktualizovat současný legislativní rámec na národní i mezinárodní úrovni. Legislativní dokumenty by měly zohledňovat aktuální hrozby a zároveň reagovat na nové výzvy.

Jedním z hlavních doporučení je provedení revize a aktualizace stávajících mezinárodních dohod a smluv, které byly často uzavírány v odlišných technologických a geopolitických podmínkách. Většina těchto dokumentů nemusí počítat s aktuálními hrozbami, například s kybernetickými útoky.

Dále je nezbytné vytvářet i nové mezinárodní dohody, které budou reagovat na aktuálně vznikající rizika, především v oblasti umělé inteligence, kybernetické bezpečnosti či migrace zapříčiněné klimatickými změnami. Tyto dohody by měly být zpracovány na základě mezinárodní spolupráce, která byla již zmíněna výše. Důležitým krokem je i provádění legislativní revize zákonů na národní úrovni, s cílem zajištění rychlé, efektivní a koordinované reakce v případě vzniku krizové situace.

Klíčové je v této oblasti i provádění dohledu nad dodržováním přijatých dohod a smluv. Vhodným krokem by bylo posílení pravomocí již existujících mezinárodních kontrolních mechanismů, popřípadě vytvořit nové národní kontrolní orgány, které by zajišťovaly kontrolu nad dodržováním přijatých závazků. Za účelem zachování důvěry by jejich činnost měla probíhat transparentně, měly by být prováděny pravidelné reporty a možnosti veřejné kontroly.

Celkově lze konstatovat, že důraz na právní rámec, jeho aktuálnost a dodržování, je jedním z efektivních nástrojů, jak omezit rizika v souvislosti s globálními hrozbami.

ZVÝŠENÍ KYBERNETICKÉ BEZPEČNOSTI

Vzhledem k narůstající digitalizaci společnosti a zvyšujícímu se počtu kybernetických útoků je vhodné začlenit i doporučení ohledně kybernetické bezpečnosti. Predikce budoucího vývoje jednoznačně ukazuje, že útoky budou častější a sofistikovanější. Z tohoto důvodu je nezbytné především zařadit jako jedno z doporučení posílení kapacit pro ochranu kritické infrastruktury, která zahrnuje energetické sítě, zdravotnické systémy, dopravu či veřejnou správu. S tím by mohlo být spjaté i zavedení povinných a častějších bezpečnostních auditů především pro instituce, které spravují citlivá data a zajišťují klíčové služby pro společnost.

V rámci kybernetické bezpečnosti je důležitá i pravidelná modernizace technologického vybavení, která sebou zároveň nese velké finanční investice. Modernizace by měla zahrnovat především přechod na aktuální softwarové programy a nasazení antivirových programů za účelem detekce možných útoků. Dále je doporučeno zavést vícefaktorové ověřování, které by mělo vést ke snižování rizika neoprávněného přístupu a provádět šifrování dat, především v souvislosti s přenosu citlivých údajů.

V souvislosti s finančními investicemi do těchto zařízení by bylo vhodné ze strany státu zavést dotační programy pro menší obce, města či školy a zdravotnická zařízení, aby byly schopni realizovat modernizaci technologického vybavení.

Vývoj kybernetických útoků v čase stále poroste a je proto nutné na tuto problematiku aktivně reagovat a stále vyhledávat nové technologie a postupy, které by mohly zamezit jejich negativním dopadům na společnost.

ADAPTAČNÍ A PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ

S ohledem na rostoucí projevy globálního oteplování a nárůstem extrémních klimatických jevů, by mělo docházet k přijímání preventivních a adaptačních opatření, která by mohla vést ke zmírnění dopadů těchto hrozeb.

Jedním z klíčových bodů v rámci zmírňování dopadů globálního oteplování je přechod na využívání obnovitelných zdrojů, jako je slunce, vítr, voda či geotermální energie. Tyto zdroje na rozdíl od fosilních neprodukují skleníkové plyny, které ovlivňují klimatickou krizi. Přechod na obnovitelné zdroje by dále mohl vést k energetické soběstačnosti států, což by mohlo zajistit snížení geopolitického napětí mezi státy, spojeného s dodávkami fosilních paliv.

Jako další vhodné doporučení lze uvést změnu způsobu zemědělské produkce, v souvislosti s vysokými teplotami a dlouhodobými suchy. Jedním z klíčových kroků by mohlo být přechod na nové, klimaticky odolnější druhy plodin, které lépe zvládají nedostatek vláhy a vyšší teploty. Z tohoto důvodu by zároveň mělo docházet ke zvýšené podpoře výzkumných institucí a zemědělských univerzit, které se touto oblastí zabývají. Nové druhy plodin by mohly být aktivně zaváděny do praxe prostřednictvím dotačních nabídek či vzdělávacích programů pro zemědělce.

Jako poslední vhodné doporučení lze uvést včasné plánování a adaptace v souvislosti s extrémními vlivy počasí, jako jsou přívalové deště, bouřky či povodně. Tyto stavy by se daly zmírnit vybudováním odvodňovacích systémů, retenčních nádrží, rozšiřováním zelených ploch či využitím propustných povrchů, které by umožňovaly přirozené vsakování dešťové vody. Velmi důležitý je také rozvoj ochrany a obnovy přírodních ekosystémů, jako jsou lesy, mokřady, louky a říční toky, které pomáhají zadržovat vodu v krajině a tlumit povodně.

Tato opatření přispívají nejen k ochraně před klimatickými změnami, ale zároveň podporují kvalitu života obyvatel a tím posilují odolnost celé společnosti vůči klimatickým změnám.

Problematika globálních hrozeb je velmi komplexní a rozsáhlé téma, které se stále vyvíjí. Globální hrozby se dotýkají velké škály oblastí od klimatu, bezpečnosti, technologií až po mezinárodní vztahy. Tato kapitola se soustředila na výběr vhodných doporučení, která by mohla vést alespoň k udržení stávající situace.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala problematikou globálních hrozeb a jejich vlivem na společnost. Globální hrozby představují komplexní a stále se vyvíjející téma s potencionálně závažnými dopady na bezpečnost, stabilitu a kvalitu života obyvatel v rámci celého světa.

Teoretická část práce byla zaměřena na vymezení klíčových pojmů, jako je bezpečnost, hrozba či riziko a dále na systematické členění globálních hrozeb do několika skupin – enviromentální, ekonomické, politicko-sociální a technologické. V rámci těchto kategorií byly podrobně rozpracovány jednotlivé vybrané hrozby. Cílem této části bylo vytvořit teoretický základ pro následné analyzování řešené problematiky.

Praktická část se opírala o dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zmapovat vnímání globálních hrozeb ze strany veřejnosti. Výsledky poukázaly na nedostatečnou informovanost a obavy obyvatelstva z budoucího vývoje. Na základě získaných dat byly identifikovány hrozby, které respondenti považují za nejzávažnější. Tyto hrozby byly dále analyzovány metodou predikce, kdy byl proveden nástin možného budoucího vývoje v dalších letech. V návaznosti na metodu predikce byla aplikována metoda What-if na základě, které byly identifikovány potencionální rizika a jejich dopady.

V závěrečné části byla formulována doporučení, která by mohla vést k udržení či zlepšení současné situace. Doporučení byla zpracována do několika částí, zabývajících se oblastí informovanosti veřejnosti, vzdělávacím systémem, mezinárodní spoluprací, mezinárodními dohodami, kybernetickou bezpečností a opatřeními v souvislosti s klimatickými jevy.

Je důležité si uvědomit, že globální hrozby představují velmi rozsáhlou a složitou oblast, která se neustále vyvíjí. Vzhledem k jejich komplexnosti a propojenosti není možné obsáhnout veškeré souvislosti a řešení v rámci jedné diplomové práce. Je nezbytné k této problematice přistupovat systematicky a dlouhodobě, ve spolupráci napříč státy, institucemi, odborníky a i jedinci, aby mohlo dojít ke zlepšení stávající situace. V opačném případě lze předpokládat, že se dopady globálních hrozeb budou prohlubovat a bude daleko těžší, možná i nemožné situaci jakkoli řešit.

Cílem této práce bylo především zmapovat, jak občané vnímají problematiku globálních hrozeb a poukázat na vážnost daného tématu

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANDRLE, Jakub, 2025. *Víte, co přesně znamenají termíny migrant, cizinec či uprchlík?* Online. Člověk v tísní. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-terminologie-4588gp>. [cit. 2025-03-05].

BEZPEČNOST. PRAHA. EU, © 2025. *Extrémní klimatické jevy*. Online. Bezpečnost. Praha. eu. Dostupné také z: <https://bezpecnost.praha.eu/clanky/klimaticke-jevy>.

BUŘITA, Ladislav, 2003. Prognostické metody a jejich využití v resortu MO. *University of Defence*. ISSN 12146463.

CEJP, Martin a BALOUN, Vladimír, 2004. *Organizovaný zločin v České republice III*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-733-8027-7.

CLOUDFLARE, © 2025. *What is a DDoS attack?* Online. Cloudflare. Dostupné z: <https://www.cloudflare.com/learning/ddos/what-is-a-ddos-attack/>. [cit. 2025-03-08].

ČLOVĚK V TÍSNÍ, 2025. *Globální migrace: kolik lidí je v pohybu, odkud a kam?* Online. Člověk v tísní. 6. 3. 2025. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/mezinarodni-migrace-v-cislech-9443gp>. [cit. 2025-03-10].

DENNING, Dorothy E., © 2025. *Activism, Hacktivism, and Cyberterrorism: The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy*. Online. Nautilus Institute for Security and Sustainability. Dostupné z: <https://nautilus.org/global-problem-solving/activism-hacktivism-and-cyberterrorism-the-internet-as-a-tool-for-influencing-foreign-policy-2/>. [cit. 2025-03-11].

EVROPSKÁ KOMISE, © 1995–2025. *Důsledky změny klimatu*. Online. Evropská komise. Dostupné z: https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_cs. [cit. 2025-02-17].

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2020. *Azyl a migrace v EU: fakta a čísla: Migraci v EU ovlivňuje celá řada mezinárodních faktorů, jako je například pandemie koronaviru či ruská agrese*. Online. Evropský parlament. 22.01.2025. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>. [cit. 2025-03-05].

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2020. *Ztráta biologické rozmanitosti: důsledky a příčiny: Rostlinné a živočišné druhy postupně v důsledku lidské činnosti mizí. Proč tomu tak je a v čem je biologická rozmanitost důležitá?* Online. Evropský parlament. 09.06.2021. Dostupné

z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20200109STO69929/ztrata-biodiverzity-jake-jsou-jeji-dusledky-a-priciny>. [cit. 2025-02-21].

FAKTA O KLIMATU, 2023. *Mapa změny teploty mezi lety 1961–2021*. Online. Fakta o klimatu. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/mapa-zmeny-teploty>. [cit. 2025-03-11].

FAKTA O KLIMATU, © 2025. *Schematická mapa klimatické změny*. Online. Fakta o klimatu. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/schema-klimaticke-zmeny>. [cit. 2025-03-11].

FORBES SPECIAL. *Práce, jídlo, peníze a vztahy: Návod na použití generací*. Online. Forbes SPECIAL. Dostupné z: <https://generace.forbes.cz/tabulka/>. [cit. 2025-04-03].

FOUR CROWNS, 2024. *Generace X*. Online. Four Crowns. Dostupné z: <https://www.fourcrowns.cz/slovník-pojmu/generace-x/>. [cit. 2025-04-04].

JAVORNICKÁ, Petra, 2024. *Deepfake útoky silně na vzestupu. Co to je a jak je poznat?* Online. O2 CyberNews. 13.02.2024. Dostupné z: <https://o2cybernews.cz/clanky/deepfake-utoky-silne-na-vzestupu-co-to-je-a-jak-je-poznat>. [cit. 2025-03-12].

KOLEKTIV AUTORŮ, 2002. *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Studie. ÚSS VA v Brně: Ústav strategických studií vojenské akademie v Brně.

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, © 2024. *Umělá inteligence: rizika a odpovědnost*. Online. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2024/10/umela-inteligence-rizika-a-odpovednost_kniha.pdf. [cit. 2025-03-10].

LEGISLATIVA.CZ, 2022. *Kybernetický útok (kyberútok). Definice, typy, následky a prevence*. Online. Legislativa.cz. 13.09.2022. Dostupné z: <https://legislativa.cz/zdroje/kyberneticka-bezpecnost/kyberneticky-utok>. [cit. 2025-03-08].

MAREK, Michal V., 2022. *Klimatická změna - příčiny, dopady a adaptace*. Praha: Academia. ISBN 978-802-0033-628.

MCCRINDLE, Mark, 2014. *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*. Austrálie: McCrindle Research. ISBN 978-0-9924839-0-6.

MCCRINDLE, © 2025. *The generations defined*. Online. McCrindle. Dostupné z: <https://mccrindle.com.au/article/topic/demographics/the-generations-defined/>. [cit. 2025-04-13].

MINISTERSTVO VNITRA, 2019. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek a vybrané kapitoly krizového řízení: modul - E*. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 978-80-7616-031-6.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2009. *Definice pojmu terorismus*. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>. [cit. 2025-03-01].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. *Audit národní bezpečnosti*. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/audit-narodni-bezpecnosti.aspx>. [cit. 2025-04-20].

MOLDAN, Bedřich, 2021. *Životní prostředí v globální perspektivě*. Vydání druhé, doplněné. Environmentální texty. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4967-2.

NONNEMANN, František, Vlastimil ČERVENÝ a Dominika VÍTEK, 2022. *Kybernetický bezpečnostní incident 3D: IT, právo a compliance*. Wolters Kluwer, 248 s. ISBN 978-80-7676-516-0.

NOVOCKÝ, Juraj, 2014. *Seminár – Organizovaný zločin: Organizovaný zločin v trestnom práve SR-teoretické východiská*. Online. JUSTIČNÁ AKADEMIA SR, OMŠENIE. Justičná Akadémia. Dostupné z: <https://ja-sr.sk/files/organizovany%20zlo%C4%8Din.pdf>. [cit. 2025-03-05].

PAULUS, František; KRÖMER, Antonín; PETR, Jan a ČERNÝ, Jaroslav, 2015. *Analýza hrozeb pro Českou republiku*. Online. Databáze strategií: Portál strategických dokumentů v ČR. Praha. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mv/strategie/analiza-hrozeb-pro-ceskou-republiku-2015?typ=download>. [cit. 2025-04-20].

PEROIS, Jean, 2023. *Threats in Context Identify, Analyze, Anticipate*. CRC Press. ISBN 9781003091080.

PÍŠALA, Jan a SKŘEHOT, Petr, © 2014-25. *Zbraně hromadného ničení*. Online. Portál BOZP. Dostupné z: https://www.portalbozp.cz/wp-content/uploads/2014/09/Prevence-nehod-a-havarii_2.dil_Kapitola-7.pdf. [cit. 2025-03-05].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. *Co je organizovaný zločin*. Online. Policie České republiky. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>. [cit. 2025-03-05].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, © 2025. *Kyberkriminalita*. Online. Policie České republiky. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>. [cit. 2025-03-08].

PROCHÁZKOVÁ, Danuše, 2004. *Seznam – Přehled metodik pro analýzu rizik*. Online. Krizport. Dostupné z: <https://www.krizport.cz/system/files/files/download/ar-prehled-metodik-grhzs-2004.pdf>. [cit. 2025-04-08].

ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel a STOJAR, Richard, 2008. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany ČR - AVIS. ISBN 978-80-7278-443-1.

SMIL, Vaclav, 2017. *Globální katastrofy a trendy: příštích padesát let*. Tema (Kniha Zlin). Praha: Kniha Zlin. ISBN 978-80-7251-462-5.

SOUČEK, Vladimír; STAŇOVÁ, Eva a LINHART, Martin, 2005. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek: Krizové řízení: (Modul G)*. Praha.

TICHÝ, Matouš, © 2024. *Globální dluh*. Online. Pražský studentský summit. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2024/11/BGR_G20_Globalni_dluh.pdf?. [cit. 2025-03-01].

TOLBIZE, Anick, 2018. *Generational differences in the workplace*. Online. Washington & Co. Dostupné z: https://dWASHINGTONllc.com/pdf/generational_differences_workplace.pdf. [cit. 2025-04-04].

TUČEK, Michal, 2023. *Globální oteplování – vše, co byste o něm měli vědět*. Online. Rosteme pro budoucnost. Dostupné z: <https://rostemeprobudoucnost.cz/globalni-oteplovani-vse-co-byste-o-nem-meli-vedet/>. [cit. 2025-02-21].

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE, 2023. *Zbraně hromadného ničení: boj proti šíření*. Online. Evropská unie. Dostupné z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/ef3399e1-4e15-11ee-9220-01aa75ed71a1/language-cs>. [cit. 2025-03-05].

VIČAR, Dušan, 2021. *Nové hrozby CBRN: Studijní materiály ze seminářů*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-989-2.

VEGRICHTOVÁ, Barbora, 2022. *Terorismus a radikalizace v České republice: možnosti detekce rizikových osob*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3126-6.

WORLD BANK GROUP, © 2021. *Understanding the Big Picture*. Online. World bank group: Climate Change Knowledge Portal. Dostupné z: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/overview>. [cit. 2025-03-10].

WORLD BANK GROUP, © 2024. *Poverty, Prosperity, and Planet Report 2024: Pathways Out of the Polycrisis*. Online. WORLD BANK GROUP. World bank group. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-prosperity-and-planet>. [cit. 2025-03-11].

WORLD BANK GROUP, © 2025. *Migration*. Online. World bank group. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/migration/overview#1>. [cit. 2025-03-10].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Schématická mapa klimatické změny	21
Obrázek 2 Mapa změny teploty mezi lety 1961–2021	23
Obrázek 3 Podíl druhů ohrožených vyhubením.....	24
Obrázek 4 Procentuální vyjádření počtu obyvatel, žijících v extrémní chudobě v daném regionu	29
Obrázek 5 Mezinárodní migrace v letech 1970–2024	36
Obrázek 6 Grafické vyhodnocení otázky č. 1	50
Obrázek 7 Grafické vyhodnocení otázky č. 2	51
Obrázek 8 Grafické vyhodnocení otázky č. 3	52
Obrázek 9 Grafické vyhodnocení otázky č. 4	52
Obrázek 10 Grafické vyhodnocení otázky č. 5	53
Obrázek 11 Grafické vyhodnocení otázky č. 6	54
Obrázek 12 Grafické vyhodnocení otázky č. 7	55
Obrázek 13 Grafické vyhodnocení otázky č. 8	56
Obrázek 14 Grafické vyhodnocení otázky č. 9	57
Obrázek 15 Grafické vyhodnocení otázky č. 10	58
Obrázek 16 Grafické vyhodnocení otázky č. 11	59
Obrázek 17 Grafické vyhodnocení otázky č. 12	60
Obrázek 18 Grafické vyhodnocení otázky č. 13	61
Obrázek 19 Grafické vyhodnocení otázky č. 14	62
Obrázek 20 Grafické vyhodnocení otázky č. 15	63

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
HDP	Hrubý domácí produkt
IAEA	Mezinárodní agentura pro atomovou energii
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
IUCN	Mezinárodní svaz ochrany přírody
NATO	Aliance spojených národů
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPCW	Organizace pro zákaz chemických zbraní
OSN	Organizace spojených národů
USA	Spojené státy americké
WHO	Světová zdravotnická organizace
WWF	Světový fond na ochranu přírody
ZHN	Zbraně hromadného ničení

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Globální hrozby a jejich vliv na společnost a její obyvatele

Dobrý den,

jmenuji se Michaela a studuji obor Ochrany obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Ráda bych Vás požádala o pár minut Vašeho času na vyplnění dotazníku, který se zaměřuje na globální hrozby a jejich vliv na společnost a její obyvatele.

Cílem dotazníku je zmapovat povědomí a postoje obyvatel ke globálním hrozbám.

Předem děkuji za Váš čas.

S pozdravem Michaela.

Začít Enter ↵

✓ Zabezpečeno

Globální hrozby a jejich vliv na společnost a její obyvatele.

1

Jaké je Vaše pohlaví? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Muž

☐ Žena

2

Jaký je Váš rok narození? *

Vyberte jednu odpověď

☐ do roku 1945

☐ 1946 - 1967

☐ 1968 - 1980

☐ 1981 - 1997

☐ 1998 - 2009

☐ 2010 a více

3

Setkali jste se již s pojmem globálních hrozeb? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano

☐ Ne

4

Hledáte aktivně informace o globálních hrozbách? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano

☐ Ne

5

Odkud čerpáte informace ohledně globálních hrozeb? *

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- ☐ Internetové články
- ☐ Rádio
- ☐ Televize
- ☐ Literatura
- ☐ Příspěvky na sociálních sítích
- ☐ Noviny/časopisy
- ☐ Škola
- ☐ Rodina/známí
- ☐ Zaměstnání
- ☐ Podcasty

6

Které z následujících globálních hrozeb znáte? *

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- ☐ Extrémní klimatické jevy
- ☐ Globální oteplování
- ☐ Ztráta biodiverzity
- ☐ Mezinárodní zadlužení
- ☐ Chudoba
- ☐ Terorismus
- ☐ Zbraně hromadného ničení
- ☐ Migrace
- ☐ Světová zadluženost
- ☐ Organizovaný zločin
- ☐ Kybernetické útoky
- ☐ Umělá inteligence

7

Vyberte 3 globální hrozby, které považujete za nejzávažnější. *

Vyberte jednu nebo více odpovědí

☐ Extrémní klimatické jevy

☐ Globální oteplování

☐ Ztráta biodiverzity

☐ Mezinárodní zadlužení

☐ Chudoba

☐ Terorismus

☐ Zbraně hromadného ničení

☐ Migrace

☐ Organizovaný zločin

☐ Kybernetické útoky

☐ Umělá inteligence

8

Myslíte si, že jsou globální hrozby dostatečně řešeny ze strany státu? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, rozhodně

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Rozhodně ne

9

Máte důvěru v to, že stát dokáže ochránit své obyvatele v případě vážné globální hrozby? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, naprosto

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Vůbec ne

10

Myslíte si, že jako jedinec můžete přispět k řešení problémů souvisejících s globálními hrozbami? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, rozhodně

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Rozhodně ne

11

Máte kvůli globálním hrozbám obavy o budoucnost? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, velmi

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Vůbec ne

12

Ovlivňují Vás globální hrozby ve Vašich každodenních rozhodnutích (např. při nakupování, cestování, plánování budoucnosti)? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, velmi

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Vůbec ne

13

Myslíte si, že je o globálních hrozbách obyvatelstvo dostatečně informováno? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, rozhodně

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Rozhodně ne

14

Myslíte si, že by školní výuka měla více zahrnovat témata související s globálními hrozbami? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Ano, rozhodně

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Ne

15

Jaký vývoj globálních hrozeb očekáváte v budoucnosti? *

Vyberte jednu odpověď

☐ Budou se spíše zhoršovat

☐ Zůstanou přibližně stejné

☐ Budou se spíše zlepšovat

☐ Nedokážu posoudit